

T.C.
MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI

MEGEP

(MESLEKİ EĞİTİM VE ÖĞRETİM SİSTEMİNİN
GÜÇLENDİRİLMESİ PROJESİ)

SERAMİK VE CAM TEKNOLOJİSİ

GELİŞMİŞ YAPRAKLAR-1

ANKARA 2007

Milli Eğitim Bakanlığı tarafından geliştirilen modüller;

- Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığının 02.06.2006 tarih ve 269 sayılı Kararı ile onaylanan, Mesleki ve Teknik Eğitim Okul ve Kurumlarında kademeli olarak yaygınlaştırılan 42 alan ve 192 dala ait çerçeve öğretim programlarında amaçlanan mesleki yeterlikleri kazandırmaya yönelik geliştirilmiş öğretim materyalleridir (Ders Notlarıdır).
- Modüller, bireylere mesleki yeterlik kazandırmak ve bireysel öğrenmeye rehberlik etmek amacıyla öğrenme materyali olarak hazırlanmış, denenmek ve geliştirilmek üzere Mesleki ve Teknik Eğitim Okul ve Kurumlarında uygulanmaya başlanmıştır.
- Modüller teknolojik gelişmelere paralel olarak, amaçlanan yeterliği kazandırmak koşulu ile eğitim öğretim sırasında geliştirilebilir ve yapılması önerilen değişiklikler Bakanlıkta ilgili birime bildirilir.
- Örgün ve yaygın eğitim kurumları, işletmeler ve kendi kendine mesleki yeterlik kazanmak isteyen bireyler modüllere internet üzerinden ulaşabilir.
- Basılmış modüller, eğitim kurumlarında öğrencilere ücretsiz olarak dağıtılır.
- Modüller hiçbir şekilde ticari amaçla kullanılamaz ve ücret karşılığında satılamaz.

AÇIKLAMALAR

AÇIKLAMALAR.....	ii
GİRİŞ.....	1
ÖĞRENME FAALİYETİ - 1	3
1. SIRTAN GÖRÜNÜŞLÜ YAPRAK MOTİFİ.....	3
1.1. Tanımı	3
1.2. Kullanım Yerleri	11
UYGULAMA FAALİYETİ.....	25
ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME	39
ÖĞRENME FAALİYETİ - 2	44
2. KIVRIMLI YAPRAK MOTİFİ.....	44
2.1. Tanımı	44
2.2. Kullanım Yerleri	48
2.3. Çizim Tekniği.....	55
UYGULAMA FAALİYETİ.....	60
ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME	75
MODÜL DEĞERLENDİRME.....	80
KAYNAKÇA.....	86

AÇIKLAMALAR

KOD	211GS0096
ALAN	Seramik ve Cam Teknolojisi
DAL/MESLEK	Çinicilik
MODÜLÜN ADI	Gelişmiş Yapraklar 1
MODÜLÜN TANIMI	Çini sanatında kullanılan, sırttan görünüşlü yaprak ve kıvrımlı yaprak motiflerinin tanımları, kullanıldığı yerleri ve çizim teknikleri ile ilgili temel bilgi ve becerilerin kazandırıldığı öğrenme materyalidir.
SÜRE	40/32
ÖN KOŞUL	Tırnaklı yaprak 2, modülünü almış olmak
YETERLİK	Gelişmiş Yaprak Motiflerini çizmek
MODÜLÜN AMACI	Genel Amaç Bu modül ile uygun ortam sağlandığında; değişik ölçülerde, motiflerin aslını bozmadan, estetik bir üslupla, tekniğine uygun olarak gelişmiş yaprak motiflerini (sırttan görünüşlü yaprak motifleri-kıvrımlı yaprak motifleri) çizebileceksiniz. Amaçlar Gerekli ortam sağlandığında; 1. Sırttan görünüşlü yaprak motiflerini; değişik ölçülerde aslını bozmadan, estetik bir üslupla, tekniğine uygun olarak çizebileceksiniz 2. Kıvrımlı yaprak motiflerini; değişik ölçülerde, motiflerin aslını bozmadan bir bütün olarak ele alıp, estetik bir üslupla, çizim tekniğine uygun olarak çizebileceksiniz.
EĞİTİM ÖĞRETİM ORTAMLARI VE DONANIMLAR	Açılı çizim masası, parşömen kâğıdı, beyaz resim kâğıdı, 0,5 kalem, 2B kalem ucu, gönye, cetvel
ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME	Tamamladığınız her faaliyet sonrasında uygulamasını yaptığınız her faaliyet için kendinizi değerlendireceksiniz. Modülü tamamladığınızda öğretmeniniz size ölçme araçlarını uygulayarak kazandığınız bilgi ve becerileri değerlendirecektir.

GİRİŞ

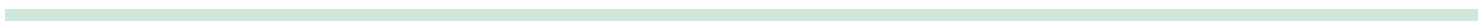
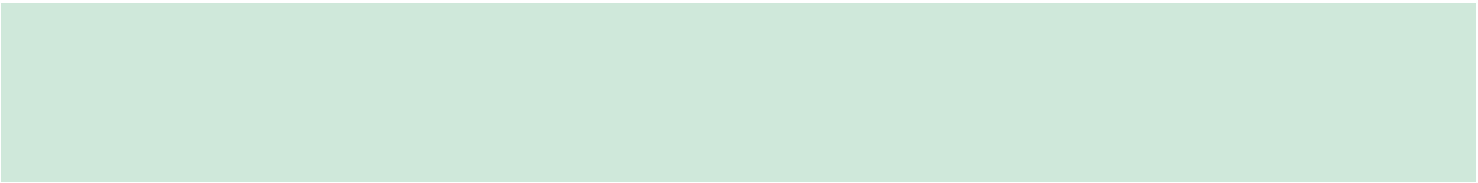
Sevgili Öğrenci;

Yapraklar doğanın en vazgeçilmez unsurlarıdır. Doğada bulunan yaprak çeşitlerini düşündüğümüzde mevcut olan çeşitlilik bizleri şaşırtır. Yaprak motifini süsleme unsuru olarak alan sanatkarlar, yapraklardaki bu çeşitliliği çok iyi kullanarak çeşitli üsluplar geliştirmişlerdir. Buna paralel olarak, yaprak motiflerinin 16. yüzyıl çini sanatında, stilize edilmiş çok çeşitli örneklerini görmekteyiz.

Yaprakların en gelişmiş zarif örnekleri 15. ve 16. Yüzyılda nakkaş başı (ressam) Şah Kulu tarafından geliştirilen “Saz Yolu” üslubunda görülür. Bu dönemde düz ve sade yaprakların dışında sık dişli, saçaklı bir görünüme sahip, oldukça kıvrak yapraklarla da karşılaşmaktayız. İleriki dönemlerde de çeşitli örneklerini gördüğümüz bu yapraklara “Saz Yapraklar” denilmektedir. 16. yüzyıl çinilerinde kullanılan saz yapraklar incelendiğinde, sırttan görünüşlü yaprak motifleri ile kıvrımlı yaprak motiflerinin de bu grup içinde olduğunu görmekteyiz. Günümüzde saz yapraklar ifadesi yerine, gelişmiş yapraklar ifadesi kullanılmaktadır.

Çini sanatında kullanılan sırttan görünüşlü ve kıvrımlı yaprak motifleri incelendiğinde, kendi içlerinde de çok zengin bir yapıya ve birbirinden farklıymış gibi görünen birçok şekle sahip olduğu anlaşılır. Daha önceki modüllerinizde öğrendiğiniz gibi yaprakların en sade ve basit halini basit yaprak motifi oluşturmaktadır. Basit yaprak motifi aynı zamanda gelişmiş yaprak motiflerinin de temelini oluşturmaktadır. Basit yaprak bazen, ikiye katlanmış olarak, bazen çeşitli yönlerde eğrilip bükülüp kıvrılmış olarak karşımıza çıkar. Yapraklardaki bu hareketlilik çizimlere yansıtıldığında, kanaviçe çizimlerinde temel prensipler korunmuş olmasına rağmen, farklı hareketlerle eğrilip bükülmüş, kıvrılmış yapraklar olarak karşımıza çıkar. Bu şekilde çizim aşamasında belli başlı esas prensipler korunarak, çizim yapan kişinin zevkleri ve yorumları da ön plana çıkmaktadır.

Gelişmiş Yapraklar 1 modülü bu yöndeki becerilerin bir kısmının kazandırılması için hazırlanmış bir modüldür. Bu modülü tamamladığınız zaman sizler gelişmiş yapraklar grubuna giren sırttan görünüşlü ve kıvrımlı yaprak motiflerini istediğiniz ölçülerde ve tekniğine uygun olarak çizebileceksiniz

ÖĞRENME FAALİYETİ-1

AMAÇ

Gerekli ortam sağlandığında; sırttan görünüşlü yaprak motiflerini, değişik ölçülerde, aslını bozmadan, estetik bir üslupla tekniğine uygun olarak çizebileceksiniz

ARAŞTIRMA

- Ø Çini sanatında kullanılan yaprak çeşitlerini inceleyerek; birer tane örnek çizim üzerinde aralarındaki benzerlik ve farklılıkları değerlendiriniz
- Ø Çeşitli kaynaklardan sırttan görünüşlü yaprak motifinin kullanım yerlerini araştırarak örnek çizimler yapınız. Bu konuda elde ettiğiniz bilgileri ve örnek çizimleri rapor haline getirerek sınıfa sununuz.

1. SIRT TAN GÖRÜNÜŞLÜ YAPRAK MOTİFİ

1.1. Tanımı

Bitkiler âleminde biyolojik yapısı nedeni ile mühim vazifeler yüklenmiş olan yaprak motifi, şekil bakımından pek çok farklılıklar gösterir. Sanatkârlar yaprak motifini en basit ve yalın hali ile çizerken aynı zamanda belli başlı esas çizgilerini koruyarak yaprak motiflerini çeşitlendirmişlerdir. Buna paralel olarak, yaprak motiflerinin 16. yüzyıl çini sanatında, stilize edilmiş çok çeşitli örneklerini görmekteyiz.

Yaprakların en gelişmiş zarif örnekleri 15. ve 16. Yüzyılda nakkaş başı (ressam) Şah Kulu tarafından geliştirilen “Saz Yolu” üslubunda görülür. Bu dönemde düz ve sade yaprakların dışında sık dişli, saçaklı bir görünüme sahip, oldukça kıvrak yapraklarla da karşılaşmaktayız. İleriki dönemlerde de çeşitli örneklerini gördüğümüz bu yapraklara “Saz Yapraklar” denilmektedir. 16. yüzyıl çinilerinde kullanılan saz yapraklar incelendiğinde, sırttan görünüşlü yaprak motiflerinin de bu grup içinde olduğunu görmekteyiz. Günümüzde saz yapraklar ifadesi yerine, gelişmiş yapraklar ifadesi kullanılmaktadır.

Çini sanatında kullanılan sırttan görünüşlü yaprak motifini kısaca; kenarı boydan boya içe kıvrılmış veya ikiye katlanmış yaprağın stilize edilerek çizilmesi şeklinde tanımlayabiliriz

Türkler yaprak motiflerini gerçekçi bir bakışla Resim 1.1 de (düz ve ikiye katlanmış) görüldüğü gibi tabiattan almışlar, belli başlı esas çizgileri koruyarak detayı atmışlar, kendi zevk ve görüşlerine göre çizmişlerdir. Böylece hem motifi tabiattan aynen kopya etmemiş, hem de kendi yorumlarını katmışlardır.

Resim 1.1: Tabiattan, düz ve ikiye katlanmış çeşitli yaprak örnekleri

Çini sanatında kullanılan sırttan görünüşlü yaprak motifleri incelendiğinde, kendi içinde de ne kadar zengin bir yapıya sahip olduğu anlaşılır. Kompozisyon içinde aldığı vazifeye göre çeşitli şekillerde karşımıza çıkar. Bazen, en sade ve yalın hali ile çizilirken (BAKINIZ; Resim 1,2 – 1,3 – 1,4 – 1,5 – 1,6 – 1,7 – 1,8), bazen kompozisyon içinde ana motifi oluşturacak şekillerde, oldukça detaylı, iri dişli ve kıvrak olarak işlenmiş (Resim 1.9 - 1.10), bazen de Resim 1.11 de gösterildiği gibi kıvrımlı yapraklar olarak karşımıza çıkar.

Resim 1.2

Resim 1.3

Resim 1.4

Sade hali ile çizilmiş sırttan görünüşlü yaprak motifleri

Resim 1.5

Resim 1.6

Resim 1.7

Resim 1.8

Sade ve yalın hali ile kullanılmış sırttan görünüşlü yaprak motifleri

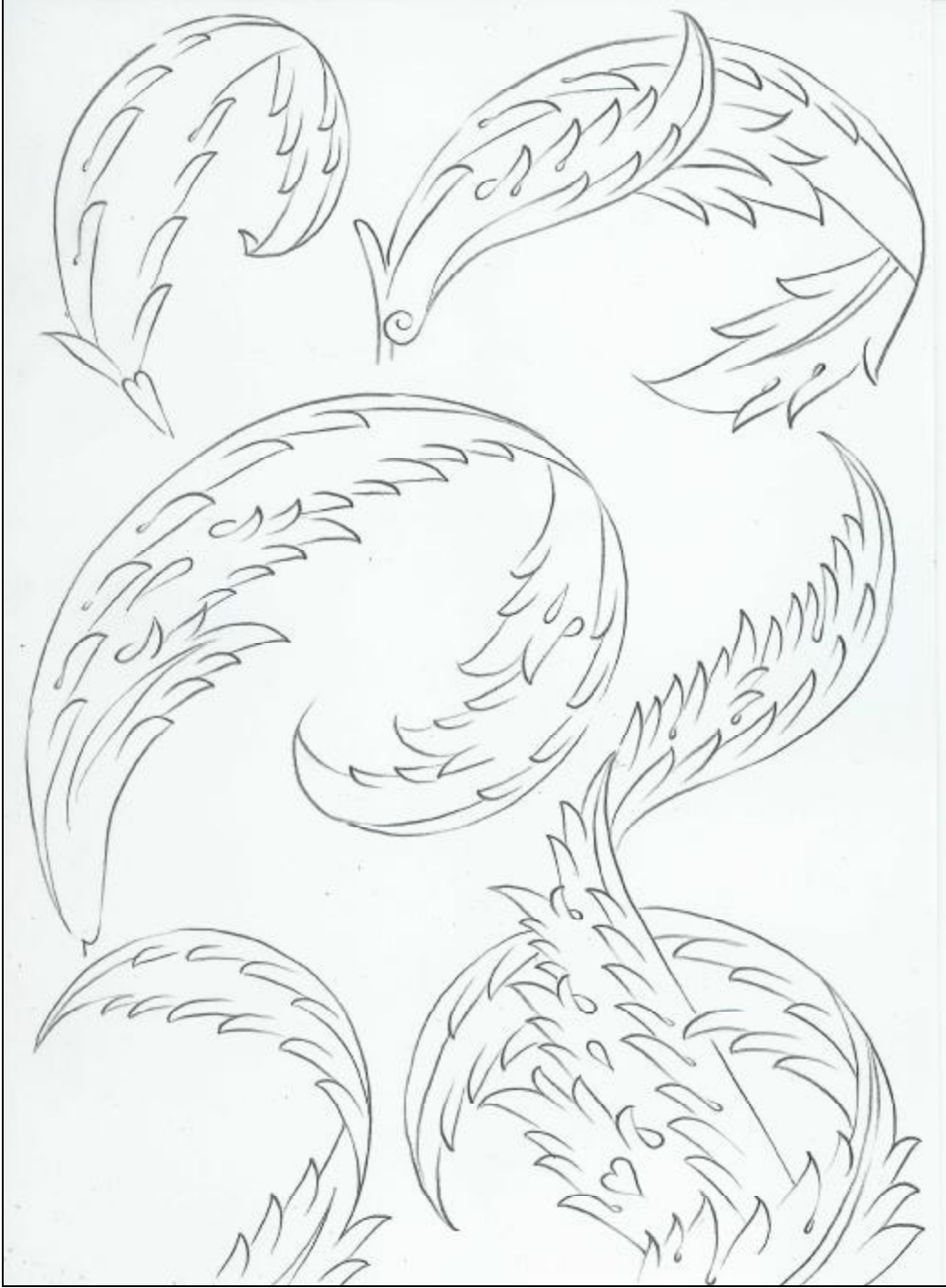

Resim 1.9 Sırttan görünüşlü yaprak motifleri

Resim 1.10 Sırttan görünüşlü yaprak motifleri

Aşağıda sırttan görünüşlü ve aynı zamanda kıvrımlı çizilmiş olan yaprak motiflerini inceleyiniz. Bu modül, bu tür çizimler yapabilmemiz için temel oluşturmaktadır.

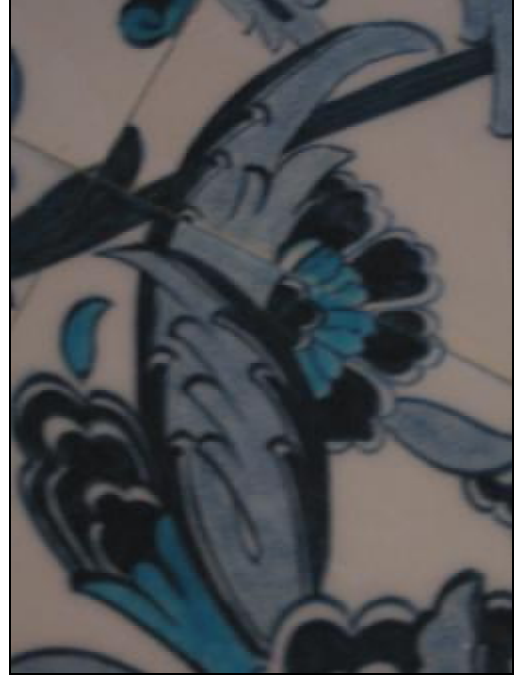

Resim 1.11: Sırttan görünüşlü, kıvrımlı yaprak örnekleri

Aşağıda sırttan görünüşlü ve aynı zamanda hançerli çizilmiş olan yaprak motiflerini inceleyiniz. Bu modül, bu tür çizimler yapabilmeniz için temel oluşturmaktadır.

Resim 1.12

Resim 1.13

Resim 1.14

Resim 1.15

Sırttan görünüşlü, hançerli yaprak örnekleri

Resim 1.16: Sırttan görünüşlü, hançerli yaprak örnekleri

1.2. Kullanım Yerleri

Ufak tefek değişiklikler dışında genel olarak basit yaprak motifinin kullanıldığı çoğu yerde sırttan görünüşlü yaprak motifi de kullanılmaktadır.

Kullanıldığı yerler arasında özellikle kompozisyon içinde, büyük ve iri görünüşleri ile deseni

oluşturan ana motiflerden birisi olarak karşımıza çıkar. Özellikle bu tür kullanım yerlerinde Resim 1.17 ve Resim 1.20 de görüldüğü gibi ana motifler arasında, desene aynı zamanda belli bir yn ve biçim verecek şekilde görev almaktadır.

Resim 1.17: Sırttan görünüşlü yaprak motifinin ana desen içinde kullanılış biçimi

Resim 1.18: Resim 1.17 den detay, sırttan görünüşlü yaprak örneği

Resim 1.19: Resim 1.17den detay, sırttan görünüşlü yaprak örneği

Resim 1.20: Sırttan görünüşlü yaprak motifinin ana desen içinde kullanılış biçimi

Resim 1.21: Resim bir yirmiden detaylı, sırttan görünüşlü yaprak örneği

Sırttan görünümlü yaprak motifi, bitkisel ve hayvansal motiflerin kullanıldığı bazı kompozisyonlarda farklı bir vazife yüklenerek, desenin çıkış (başlangıç) yerini oluşturmakta, desen içinde kullanılan bitkisel motifler bu yaprakların içinden çıkmaktadır. Resim 1.21 – 1.22 – 1.23 – 1.24 de sırttan görünümlü yaprak motiflerinin, desen içinde kullanış biçimlerinin, detay görüntülerini inceleyiniz. Bu kısımlarda bitkisel motiflerin dal-sap çıkmalarını ve kesişme noktalarını kapatarak, deseni daha zengin ve estetik göstermektedir.

Resim 1.21

Resim 1.22

Desenin çıkış (başlangıç) yerlerinde, kullanılan sırttan görünümlü yaprak motifleri

Resim 1.23

Resim 1.24

Desenin çıkış (başlangıç) yerlerinde, kullanılan sırttan görünümlü yaprak motifleri

Ayrıca Resim 1.25 – 1.26 – 1.27 de çeşitli örneklerle gösterildiği gibi sap çıkımlarında sırttan görünüşlü yaprak motifi bol miktarda kullanılmaktadır. Desen içinde boşlukları doldurmak, deseni zenginleştirmek, sapların kesişme noktalarını kapatmak içinde küçük ve sade görünüşlü sırttan görünüşlü yaprak motifleri kullanılır.

Resim 1.25: Sap çıkımlarında kullanılan sırttan görünüşlü yaprak örnekleri

Resim 1.26: Sap çıkmalarında kullanılan sırttan görünüşlü yaprak örnekleri

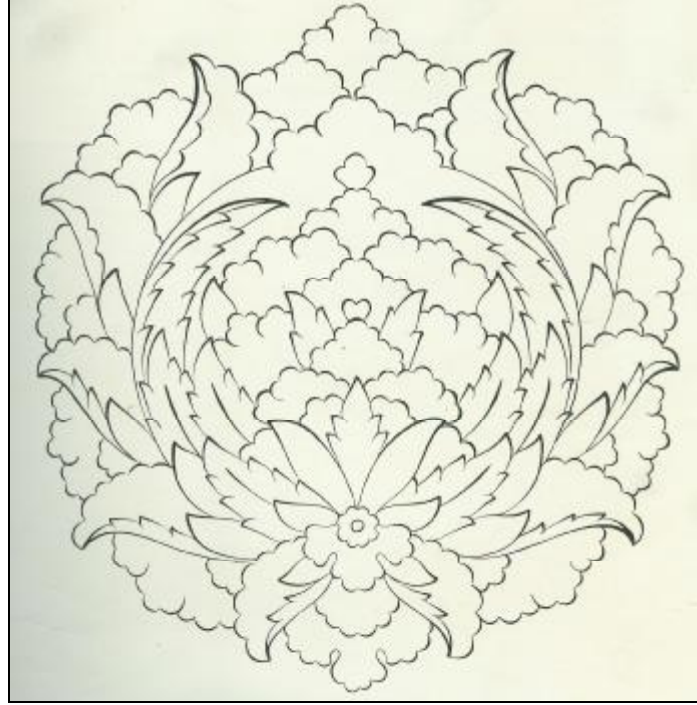
Resim 1.27: Sap çıkmalarında kullanılan sırttan görünüşlü yaprak örnekleri

Bitkisel motifler içinde yer alan kır çiçekleri grubu motiflerinin, dal eğrilerinde de sırttan görünümlü yaprak motifi kullanılır. Sırttan görünümlü yaprak motifi, çiçek motifinin yer aldığı dal eğrisi üzerinde (Resim 1.28) motife hareketlilik kazandırarak, daha kıvrak ve estetik görünmesini sağlar.

Resim 1.28: Lale motifinin dal eğrisinde görülen sırttan görünümlü yaprak örneği

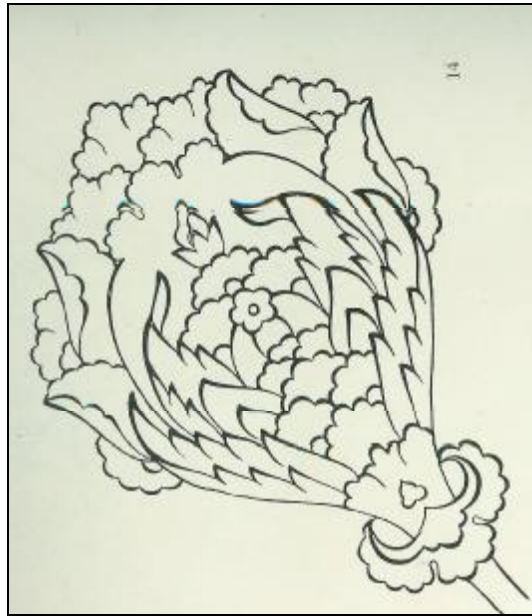
Sırttan görünümlü yaprak motifi aynı zamanda Resim 1.29 – 1.30 – 1.31 de gösterildiği gibi hatayı grubu motiflerinin oluşturulmasında kullanılan temel motiflerdendir.

Resim 1.29

Resim 1.30

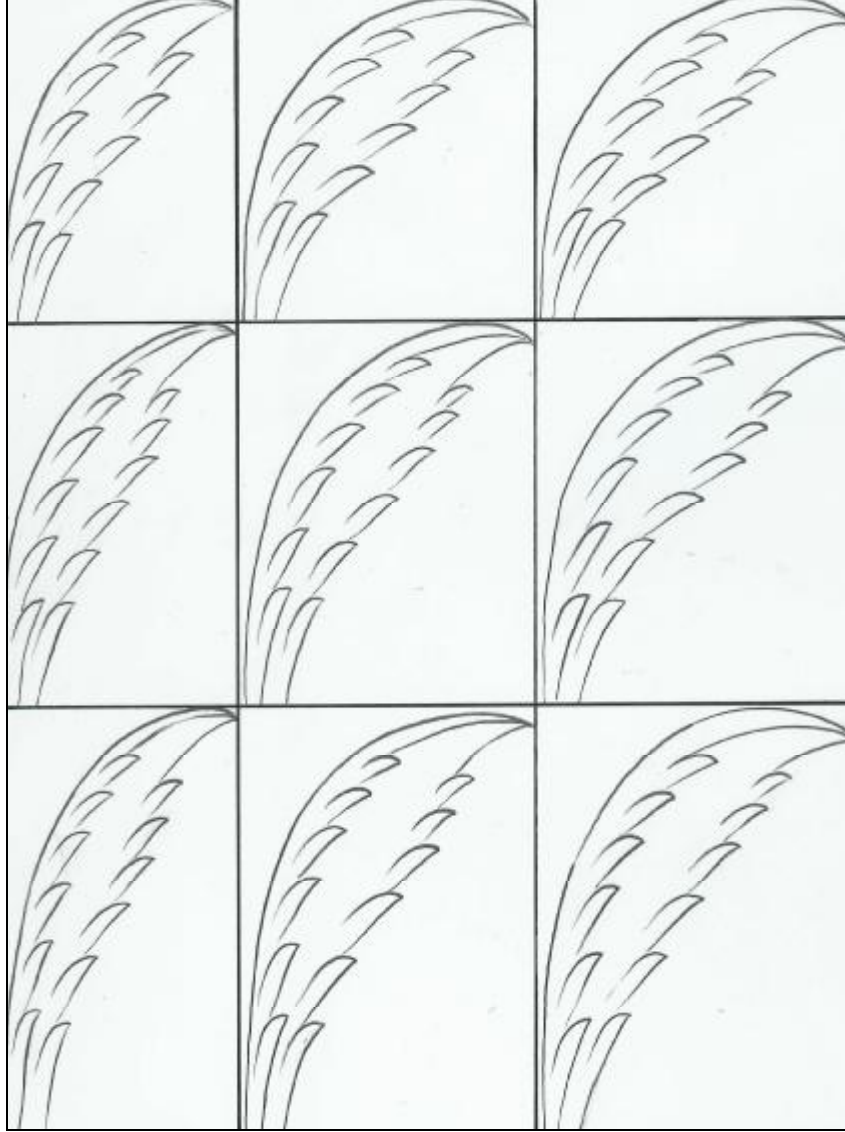
Resim 1.31

Hatayı motiflerinin oluşturulmasında kullanılan sırttan görünümlü yaprak motifleri

1.3. Çizim Tekniği

Sağa veya sola bakan sırttan görünüşlü yaprak motiflerini çizmek için öncelikle çizilecek motiflerin büyüklüğünü belirlemek gerekir. İlk çalışmalarda çizimler bir ölçü içinde yapılarak gerekli pratik kazanılmalıdır. Uygulama faaliyetlerinde yapılacak çizim çalışmaları bu şekilde belli ölçüler içinde olacaktır. Çizimde ustalaşmış kişinin geometrik bir ölçüye ihtiyacı yoktur. Burada önemli olan Resim 1.32 de görüldüğü gibi her ölçü içine sırttan görünüşlü yaprak motifini çizebilmektir. İleriki uygulamalarda kullanım yeri ve amacına uygun olarak gerekli büyüklüklerde sırttan görünüşlü yaprak motifini çizebilmek çok önemlidir.

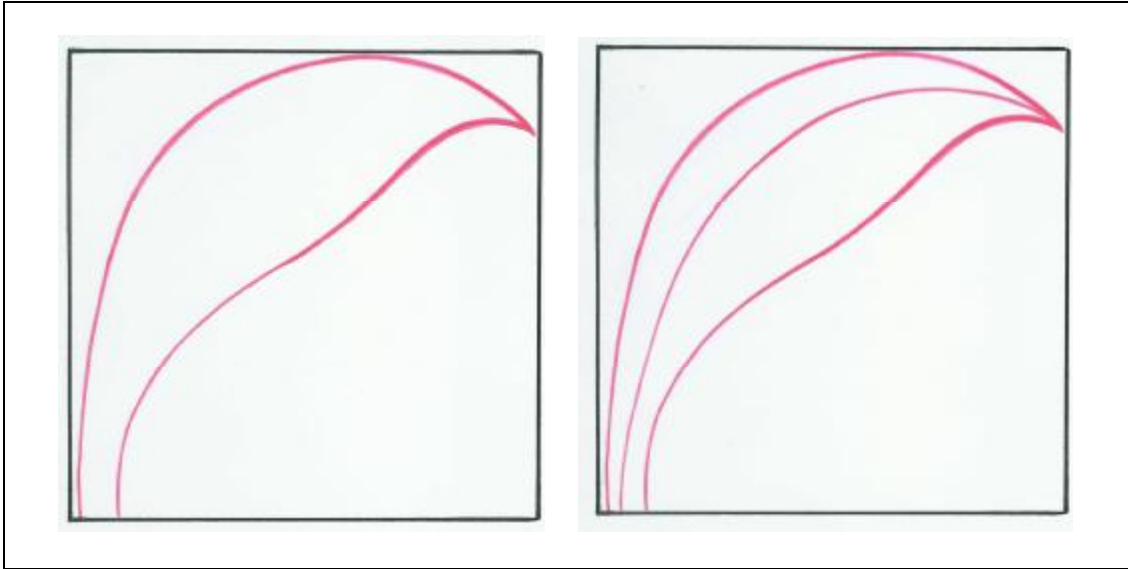

Resim 1.32 Farklı ölçülerde çizilmiş sırttan görünüşlü yaprak motifleri

Sırttan görünüşlü yaprak motifinin çizim tekniğini; sağa bakan sırttan görünüşlü yaprak motifi üzerinde kısaca aşağıda anlatılmıştır. Sola bakan sırttan görünüşlü yaprak motifinin çizimi de aynı şekilde, sadece yaprağın yönü değiştirilerek yapılır.

Ø Sırttan görünüşlü yaprak motifinin kanaviçesini çizmek

Yaprak motifleri şekil bakımından birbirinden farklı gibi görünse de bütün yaprak motiflerinin çıkış kaynağını ve temelini basit yaprak motifi oluşturur. Hangi çeşit yaprak çizilecek olursa olsun (sırttan görünüşlü yaprak motifinde olduğu gibi) çizime öncelikle basit yaprak kanaviçesini çizmekle başlanır. Resim 1.33 A- da olduğu gibi sağa bakan basit yaprak motifinin sırt ve karın kısmı hafif bir çizgi ile çizilir. Bu motif, sağa bakan sırttan görünüşlü yaprak motifinin çizimin de kanaviçe vazifesi görecektir. Sırt ve karın kısmı temize çekilerek hatalar düzeltilir. Burada unutmamalıdır ki kanaviçedeki herhangi bir bozukluk veya hata sırttan görünüşlü yaprak motifinin de hatalı olmasına sebep olacaktır. Daha sonra Resim 1.33 B- de görüldüğü gibi kanaviçe üzerinde, sırt ve karın genişliğinin ortalama üçte birini oluşturacak şekilde, yaprağın sırt kısmına paralel bir yardımcı çizgi çizilir. Bu çizgi sağa bakan sırttan görünüşlü yaprak motifinin, sırt genişliğini belirleyecektir.

-A-

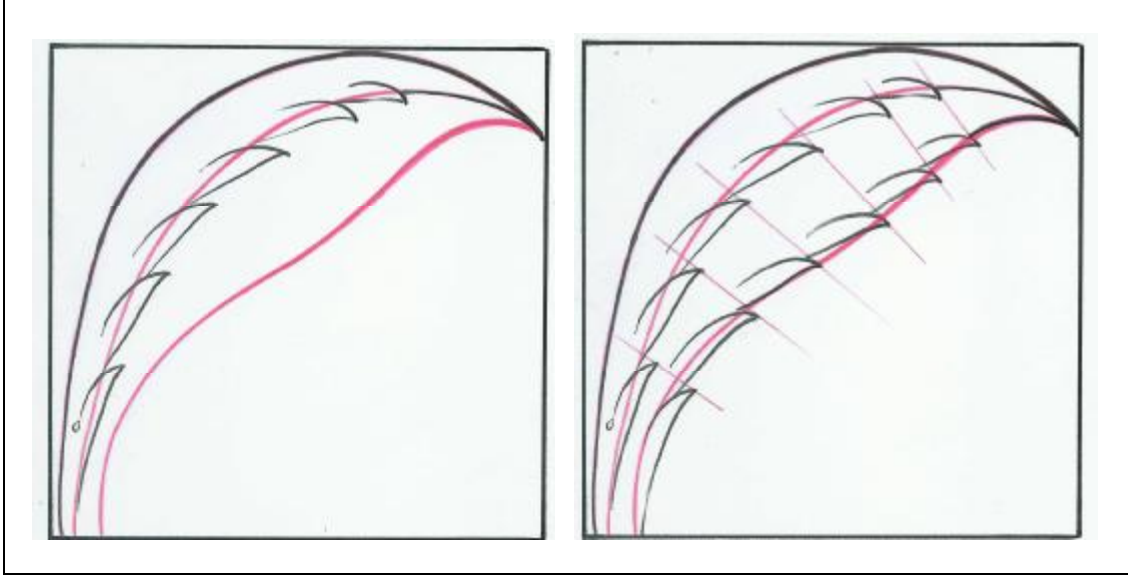
-B-

Resim 1.33 Sırttan görünüşlü yaprak motifinin kanaviçesi

Ø Sırttan görünüşlü yaprak motifinin tırnaklarını çizmek

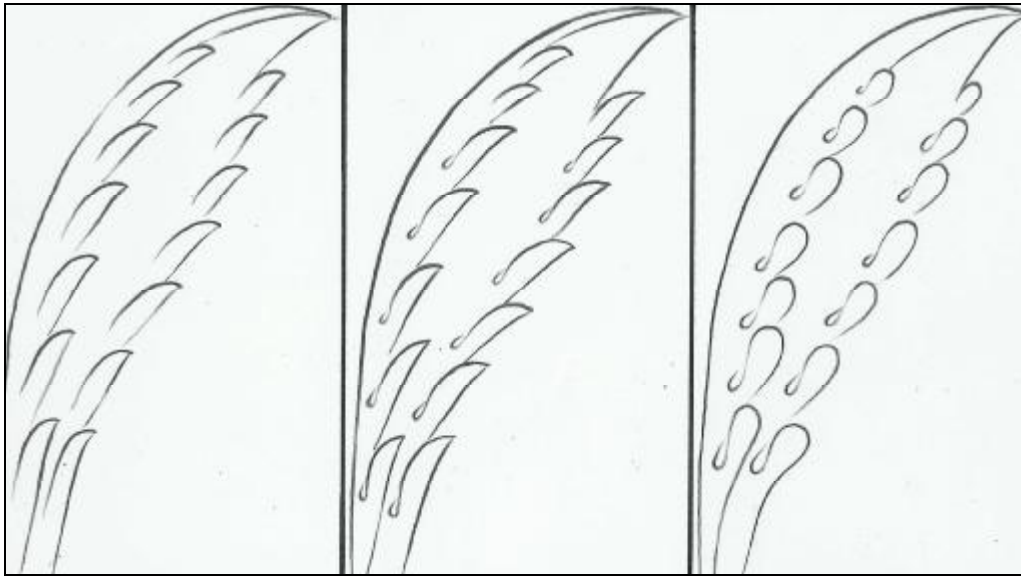
Yaprak motifi, tırnaklanmaya başlamadan önce, motifin sırt kenar kısmı kanaviçe üzerinden çizilerek netleştirilir. Daha sonra Resim 1.34 A- da görüldüğü gibi ortadaki yardımcı çizgi üzerinde, tekniğine uygun tırnaklar yerleştirilerek çizilir. Böylece sağa bakan sırttan görünüşlü yaprak motifinin sırt genişliği oluşturulur. Çizim temize çekilerek hatalar düzeltilir. Kanaviçe üzerinde yaprağımızın diğer kenarını oluşturacak çizgi üzerinde, Resim 1.34 B- de olduğu gibi tekniğine uygun tırnaklar yerleştirilerek çizilir. Çizimde görülen

hataların düzeltilmesi için bu aşamada motif temize çekilir. Temize çekme işlemi istenilen kalitede ve nitelikte çizim elde edilinceye kadar tekrarlanır.

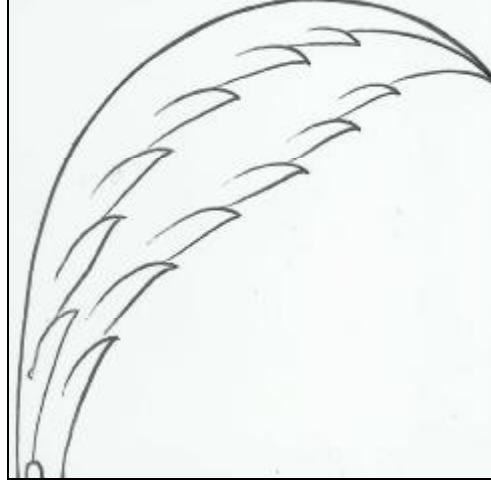
-A-
Resim 1.34: Sırttan görünüşlü yaprak motifinin tırnaklanması

İznik klasikleri, çeşitli çini eserleri ve bu modül içinde kullanılan çeşitli örneklerde, sırttan görünüşlü yaprak motiflerinin, tırnak yapılarında bazı farklılıklar göze çarpar. Buna sebep, desen içindeki kullanım yeri ve biçimidir. Daha sonraki desen çalışmalarınızda Resim 1.35 de görüldüğü gibi farklı tırnak yapılarını kullanabilirsiniz.

Resim 1.35 Sırttan görünüşlü yaprak motiflerinde kullanılan farklı tırnak yapıları

Sırttan görünüşlü yaprak motifin de yaprak boydan boya içine doğru kıvrık olduğundan dolayı çoğu örnekte yaprakların damarları görülmez. Yaprak motifine en son sap kısmı çizilerek, Resim 1.36 de görüldüğu gibi en son hali verilir.

Resim 1.36: Sırttan görünüşlü yaprak motifi

Sırttan görünüşlü yaprak motifinin çizim tekniğinin çok iyi kavranması ve el melekesi haline gelmesi için bol, bol çizim yapılması gerekir. Belli bir el alışkanlığı ve el melekesi kazandıktan sonra incelişip kalınlaşan nüanslı çizgilerle çizilirse yaprak motifine kıvrık görünüş ve hareket katılmış olur.

UYGULAMA FAALİYETİ-1

SAĞA BAKAN SIRT TAN GÖRÜNÜŞLÜ YAPRAK ÇİZİMİ

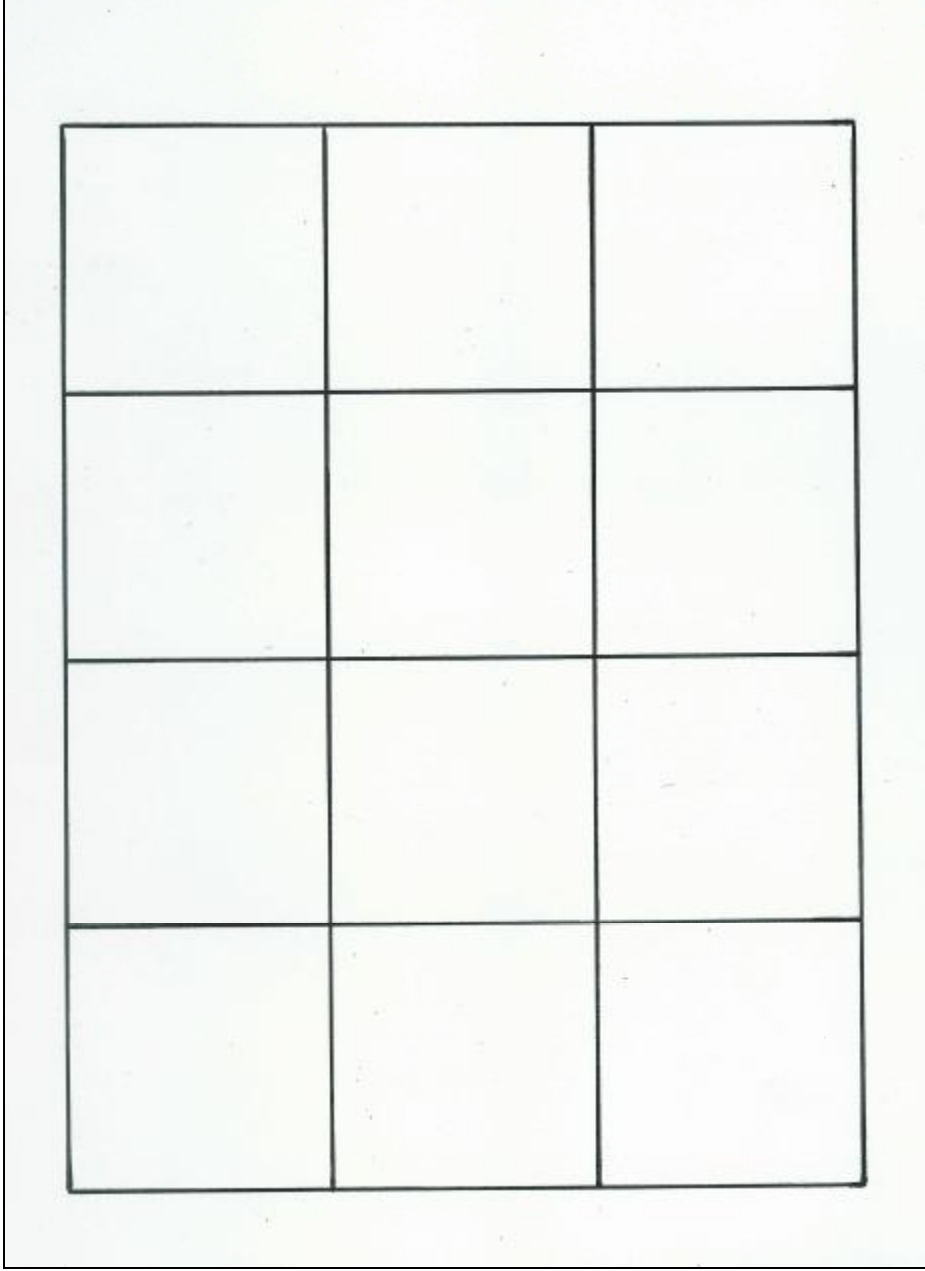
* Kullanılacak Araç ve Gereçler

Parşömen kâğıdı
Beyaz resim kâğıdı
0,5 kalem
2B kalem ucu
Gönye
Cetvel

İşlem Basamakları

- Ø Parşömen kâğıdını 350x250mm ölçülerinde kesiniz.
- Ø Kâğıdınızın üstten 40mm, sağ kenarından ve sol kenarından 20 mm, alttan 30mm boşluk bırakarak kenar antet çizgisini çiziniz.
- Ø Aşağıda 1/2 ölçeğinde hazırlanmış olarak görülen çizim alanını, 1/1 ölçeğinde Çizerek 70x70 mm ölçülerinde karelere bölünüz.
- Ø Aşağıda görülen 70x70 mm lik çizim alanına işlem sırasını takip ederek, sola bakan sırttan görünüşlü yaprak motifini çiziniz

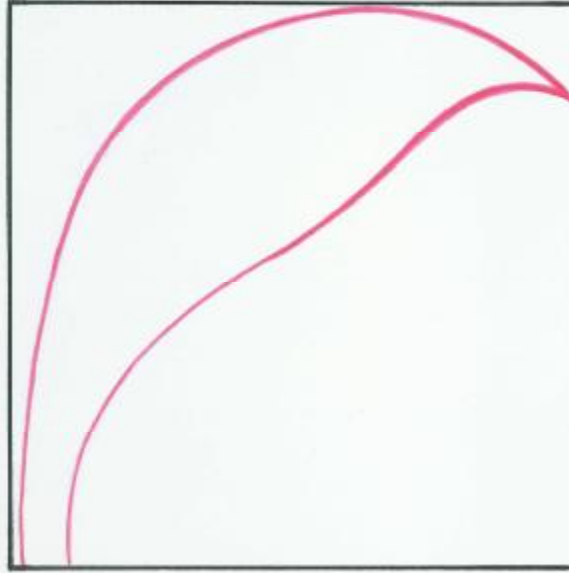
Ø 1/2 ölçeğinde hazırlanmış olarak görülen çizim alanı

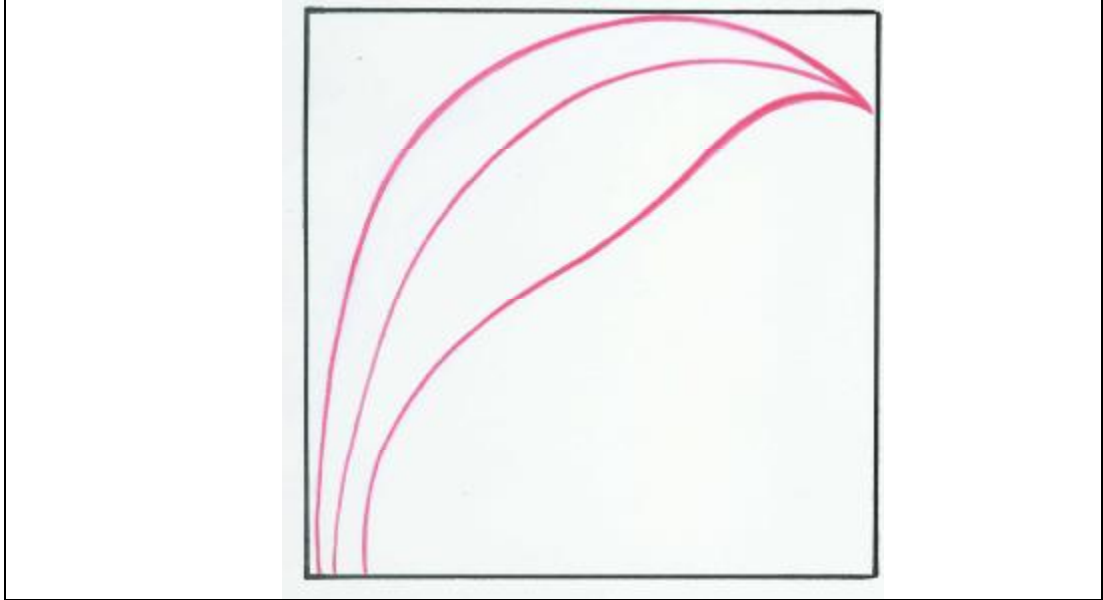
Ø Aşağıda görülen 70x70 mm lik çizim alanına işlem sırasını takip ederek, sağa bakan sırttan görünüşlü yaprak motifini çizeceksiniz.

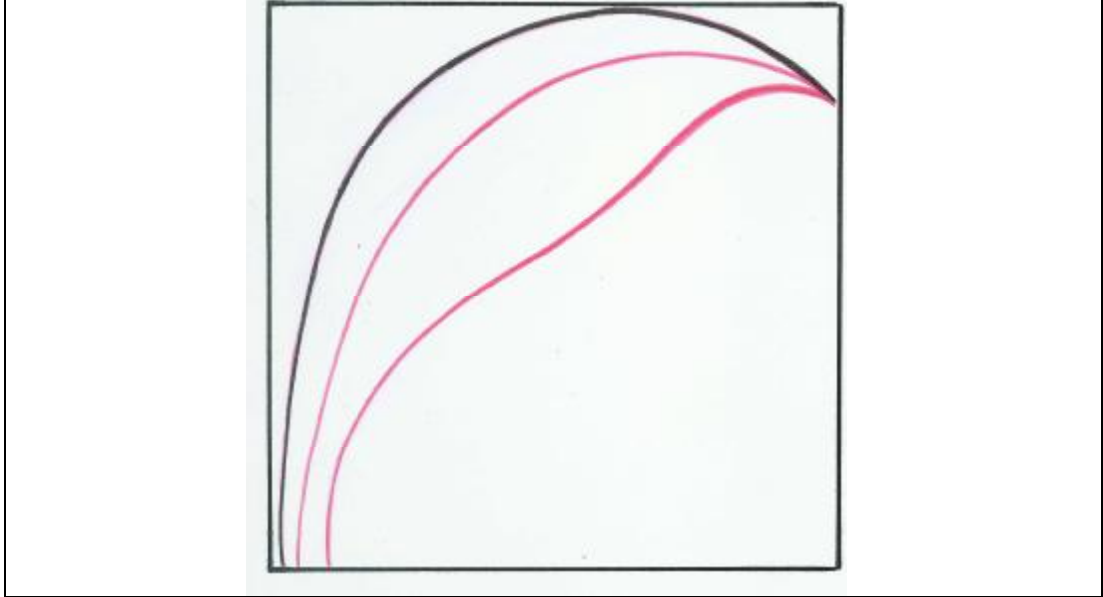
Ø Aşağıdaki gösterildiği gibi sağa bakan basit yaprak motifinin sırt ve karın kısmını hafif bir çizgi ile çiziniz. Bu motif, sağa bakan sırttan görünüşlü yaprak motifinin çizimin de kanaviçe vazifesi görecektir. Sırt ve karın kısmını temize çekerek hatalarınızı düzeltiniz.

Ø Kanaviçe üzerinde, sırt ve karın genişliğinin ortalama üçte birini oluşturacak şekilde, yaprağın sırt kısmına paralel bir yardımcı çizgi çiziniz. Bu çizgi sağa bakan sırttan görünüşlü yaprak motifinin, sırt genişliğini belirleyecektir.

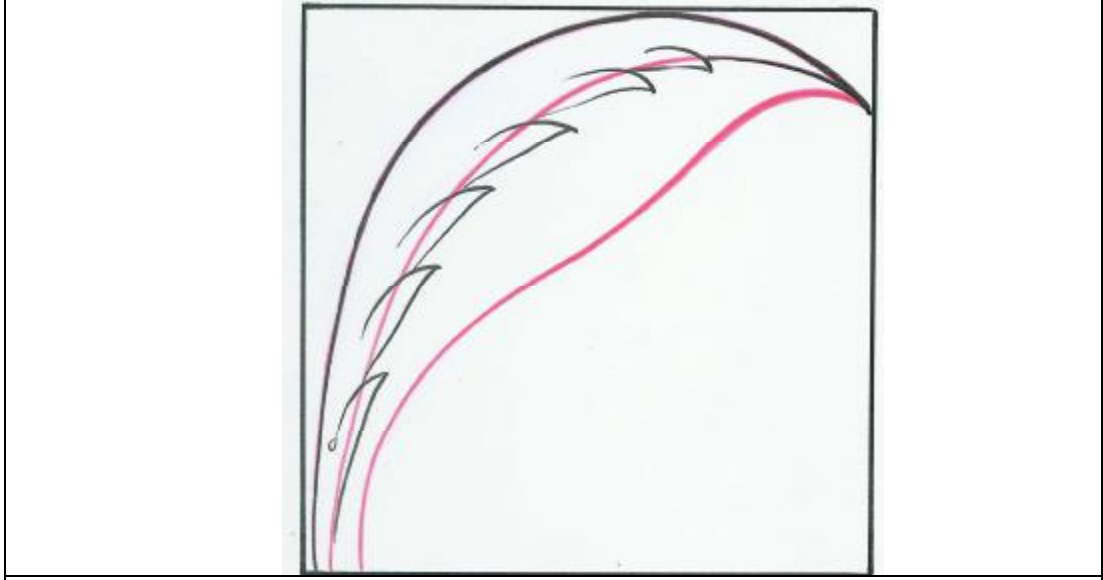

Ø Sağa bakan sırttan görünüşlü yaprak motifinin, sırt genişliğini oluşturacak ilk kısmını kanaviçe üzerinde çiziniz. Çiziminizi temize çekerek hatalarınızı düzeltin.

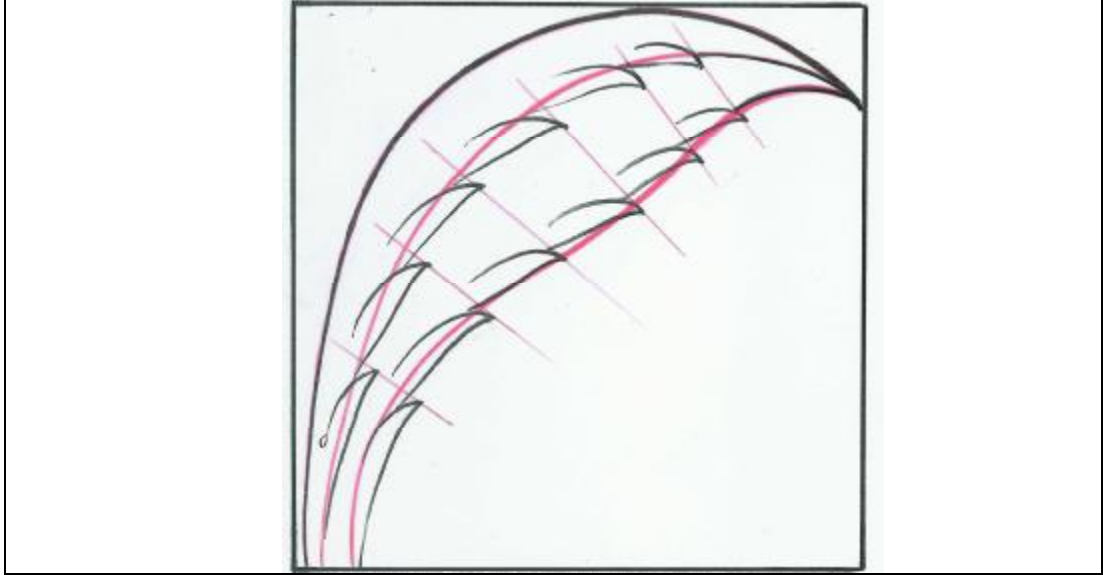

Ø Ortadaki yardımcı çizgi üzerinde, tekniğine uygun tırnakları çizerek sağa bakan sırttan görünüşlü yaprak motifinin sırt genişliğini oluşturunuz. Çiziminizi temize çekerek hatalarınızı düzeltin.

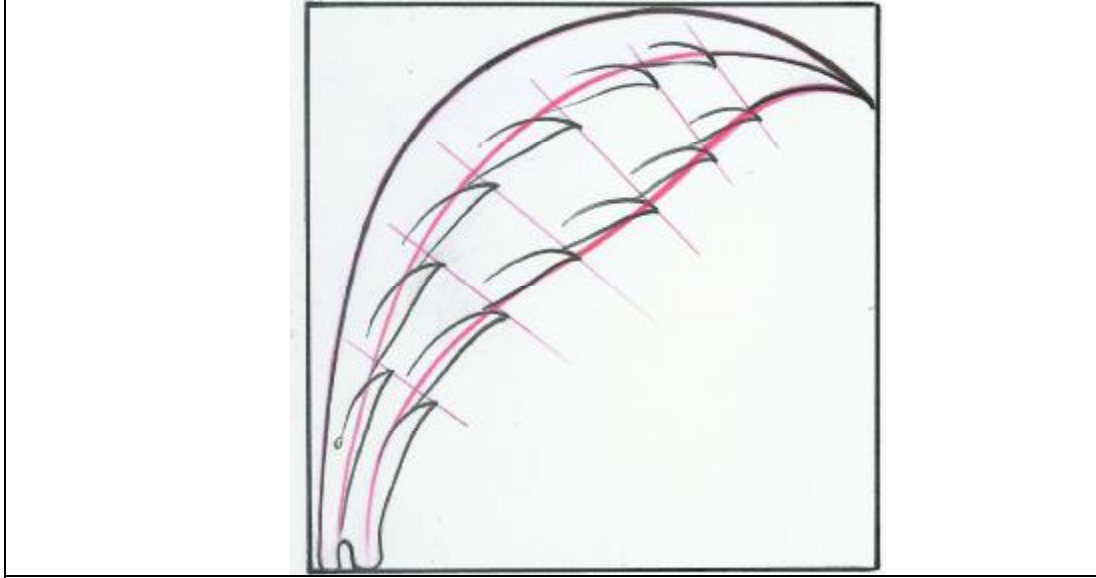

Ø Kanaviçe üzerinde yaprağımızın diğer kenarını oluşturacak çizgi üzerinde, tekniğine uygun tırnakları yerleştirerek çiziniz.

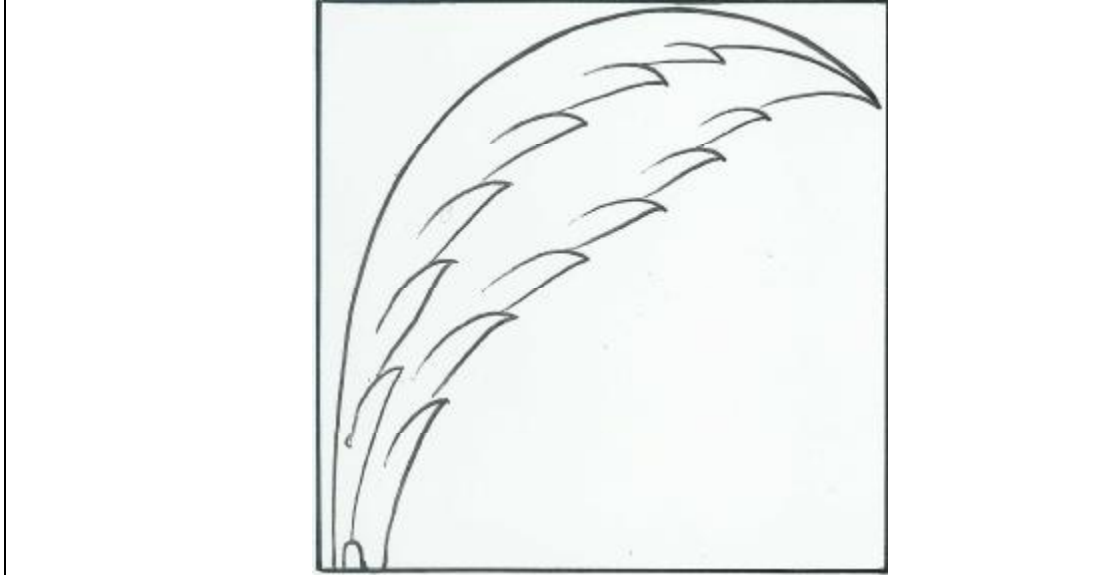
Ø Sağa bakan sırttan görünüşlü yaprak motifinin sap kısmını çiziniz.

Ø Sağa bakan sırttan görünüşlü yaprak motifini yeteri kadar temize çekerek motife en son şeklini veriniz.

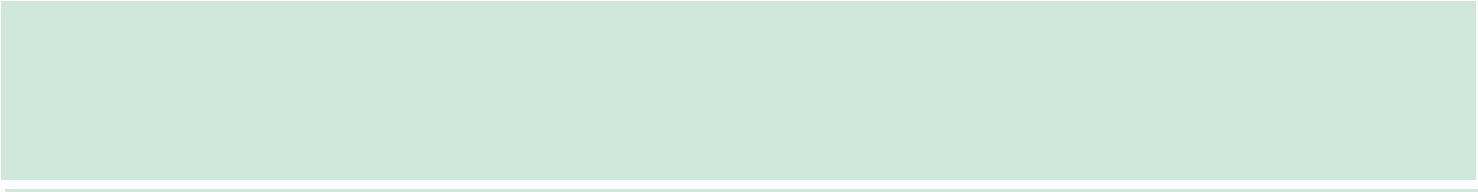
Ø 70x70 mm ölçülerindeki diğer kutulara da, aynı sırayı takip ederek sağa bakan sırttan görünüşlü yaprak motifini çiziniz.

Ø İlk çalışma kâğıdınıza, sağa bakan sırttan görünüşlü yaprak motiflerini çizerek tamamladınız. Aşağıda verilen ölçülerde yeni bir kâğıt hazırlayarak, çalışmanızı tekrar ediniz.

Ø Aşağıda ½ ölçekli çizimi verilmiş olan çizim alanınızı parşömen kâğıdına 1/1 ölçeğinde çizerek 40x55mm ölçülerinde dikdörtgenlere bölünüz.(kâğıdınızın üstünden 20mm, sol kenarından 10mm boşluk bırakınız)

Ø Hazırladığınız alana sağa bakan sırttan görünüşlü yaprak motiflerini çiziniz.

UYGULAMA FAALİYETİ-2

SOLA BAKAN SIRT TAN GÖRÜNÜŞLÜ YAPRAK ÇİZİMİ

* Kullanılacak Araç ve Gereçler

Parşömen kâğıdı
Beyaz resim kâğıdı
0,5 kalem
2B kalem ucu
Gönye
Cetvel

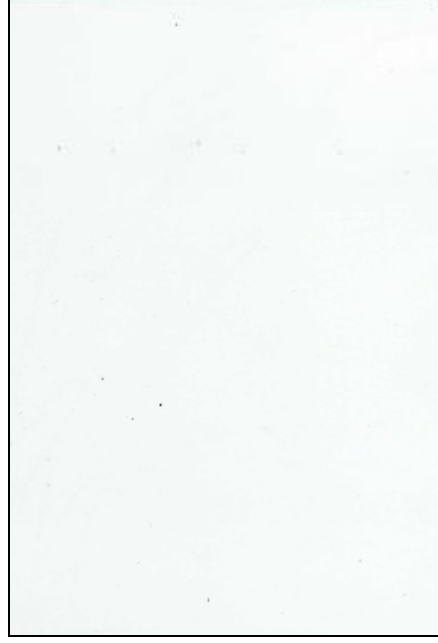
İşlem Basamakları

- Ø Parşömen kâğıdını 350x250mm ölçülerinde kesiniz.
- Ø Kâğıdınızın üstten ve sol kenarından 10 mm, alttan ve sağ kenarından boşluk kalmayacak şekilde kenar antet çizgisini çiziniz.
- Ø Aşağıda 1/2 ölçeğinde hazırlanmış olarak görülen çizim alanını, 1/1 ölçeğinde çizerek 60x85 mm ölçülerinde dikdörtgenlere bölünüz.
- Ø Aşağıda görülen 60x85 mm lik çizim alanına işlem sırasını takip ederek, sola bakan sırttan görünüşlü yaprak motifini çiziniz

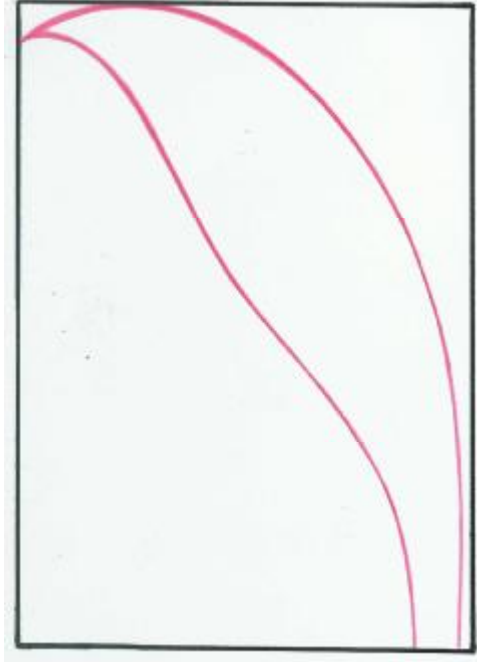
Ø 1/2 ölçeğinde hazırlanmış olarak görülen çizim alanı

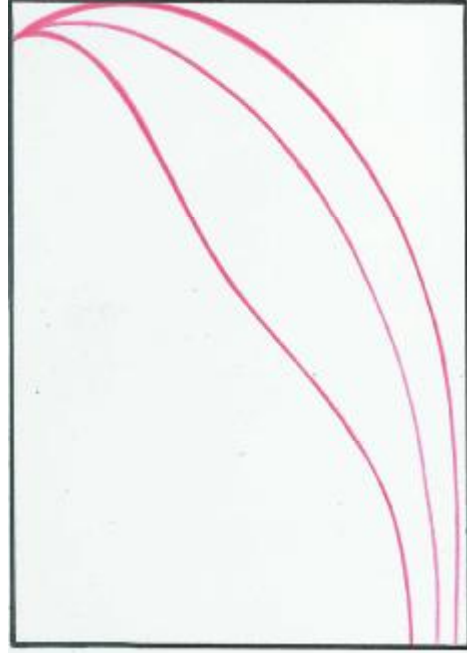
Ø Yanda görülen 60x85 mm lik çizim alanına işlem sırasını takip ederek, sola bakan sırttan görünüşlü yaprak motifini çizeceksiniz

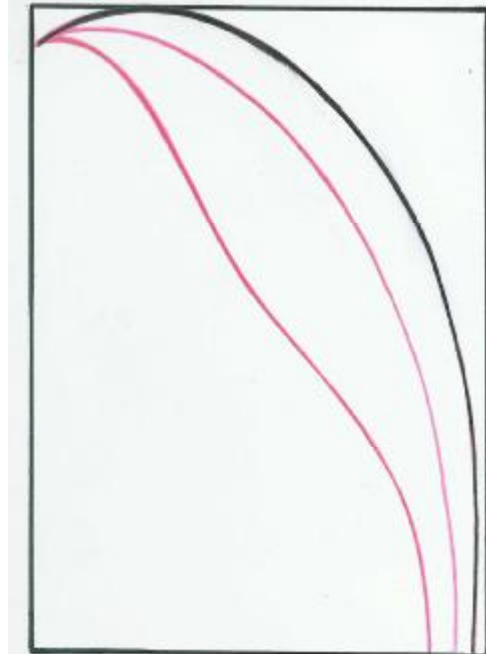
Ø Yanda gösterildiği gibi sola bakan basit yaprak motifinin sırt ve karın kısmını hafif bir çizgi ile çiziniz. Bu motif, sola bakan sırttan görünüşlü yaprak motifinin çizimin de kanaviçe vazifesi görecektir. Sırt ve karın kısmını temize çekerek hatalarınızı düzeltiniz.

Ø Kanaviçe üzerinde, sırt ve karın genişliğinin ortalama üçte birini oluşturacak şekilde, yaprağın sırt kısmına paralel bir yardımcı çizgi çiziniz. Bu çizgi sola bakan sırttan görünümlü yaprak motifinin, sırt genişliğini belirleyecektir.

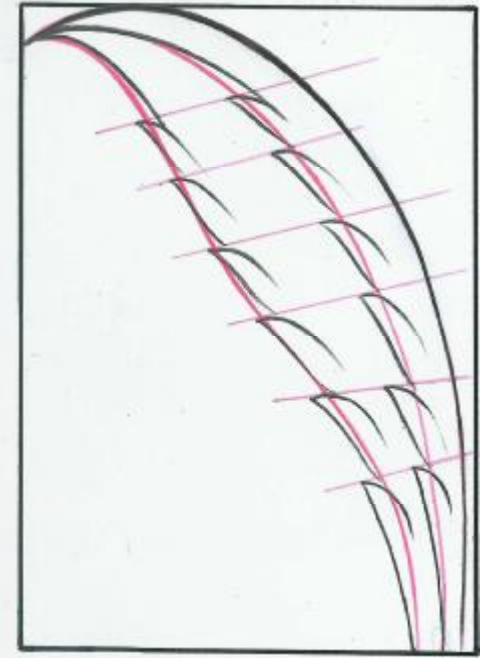
Ø Sola bakan sırttan görünümlü yaprak motifinin, sırt genişliğini oluşturacak ilk kısmını kanaviçe üzerinde çiziniz. Çiziminizi temize çekerek hatalarınızı düzeltin.

Ø Ortadaki yardımcı çizgi üzerinde, tekniğine uygun tırnakları çizerek sola bakan sırttan görünüşlü yaprak motifinin sırt genişliğini oluşturunuz. Çiziminizi temize çekerek hatalarımızı düzeltin.

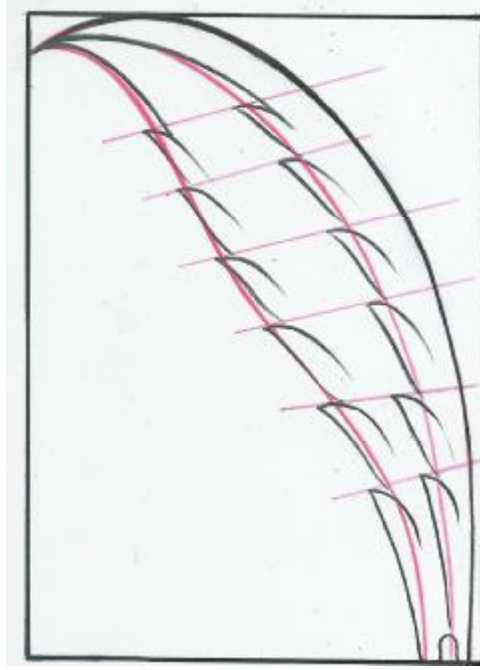

Ø Kanaviçe üzerinde yaprağımızın diğer kenarını oluşturacak çizgi üzerinde, tekniğine uygun tırnakları yerleştirerek çiziniz.

- Ø Sola bakan sırttan görünüşlü yaprak motifinin sap kısmını çiziniz.

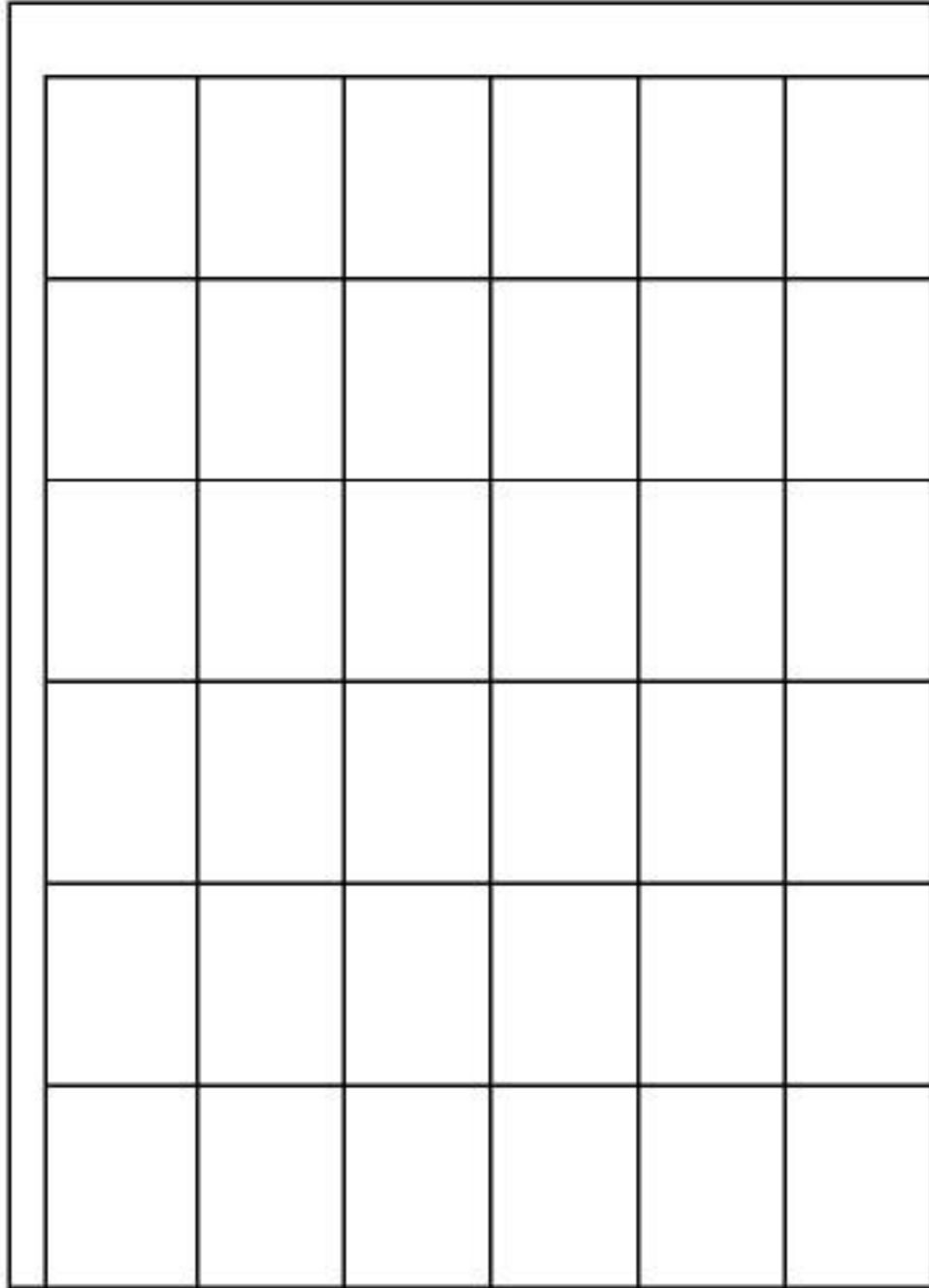
- Ø Sola bakan sırttan görünüşlü yaprak motifini yeteri kadar temize çekerek motife en son şeklini veriniz.

- Ø 60x85 mm ölçülerindeki diğer kutulara da, aynı sırayı takip ederek sola bakan sırttan görünüşlü yaprak motifini çiziniz.

- Ø **60x85 mm ölçülerinde hazırlanmış ilk çalışma kâğıdınıza, sola bakan sırttan görünüşlü yaprak motifini çizerek tamamladıysanız, aşağıda verilen ölçülerde yeni bir kâğıt hazırlayıp işlem sırasına uygun olarak çalışmanızı tekrar ediniz.**

- Ø Aşağıda 1/2 ölçekli çizimi verilmiş olan çizim alanınızı parşömen kâğıdına 1/1 ölçeğinde çizerek 40x55mm ölçülerinde dikdörtgenlere bölünüz. (kağıdınızın üstünden 20mm, sol kenarından 10mm boşluk bırakınız)
- Ø Hazırladığınız alana sola bakan sırttan görünüşlü yaprak motiflerini çiziniz.

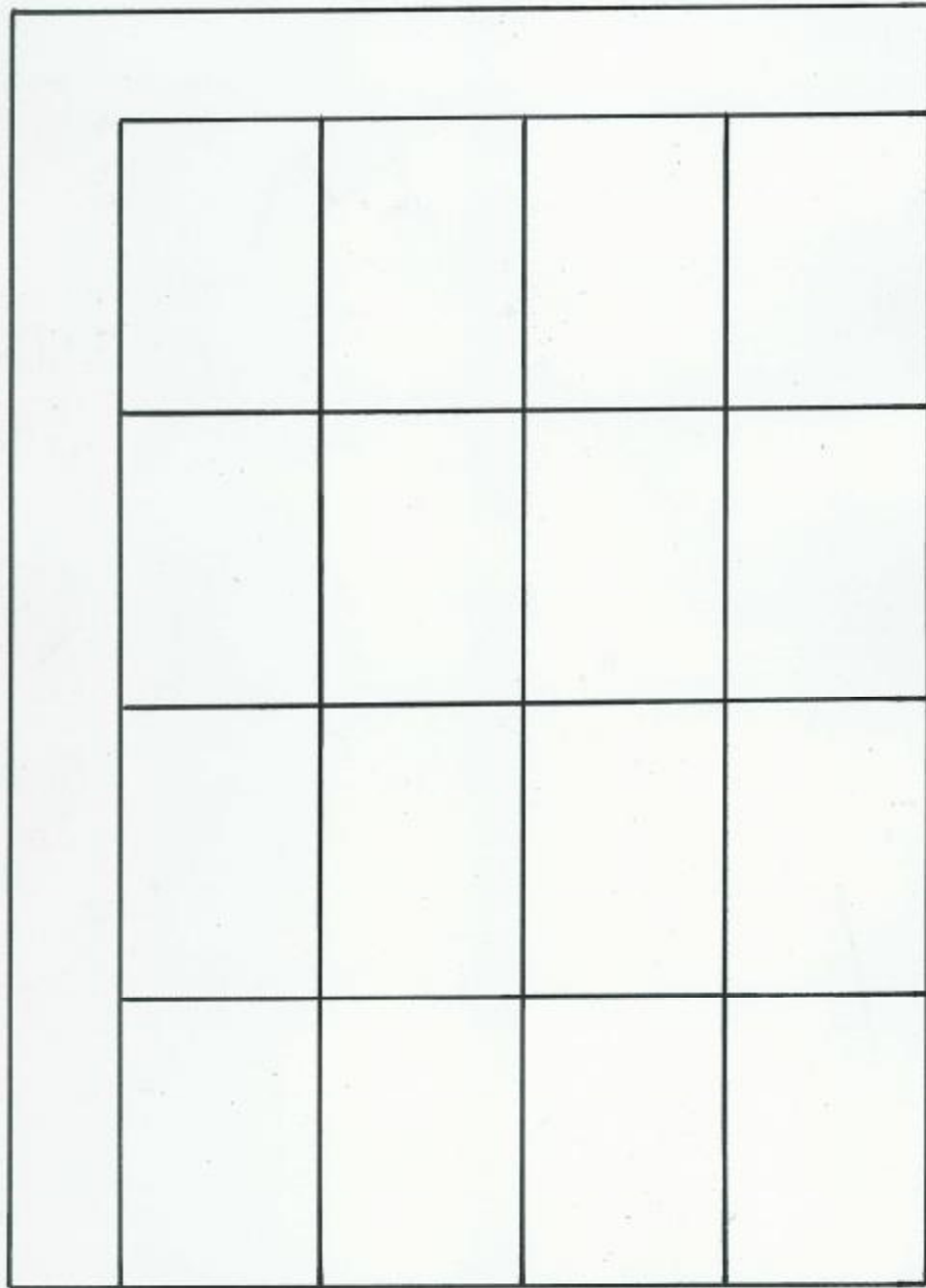
ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME

UYGULAMALI TEST

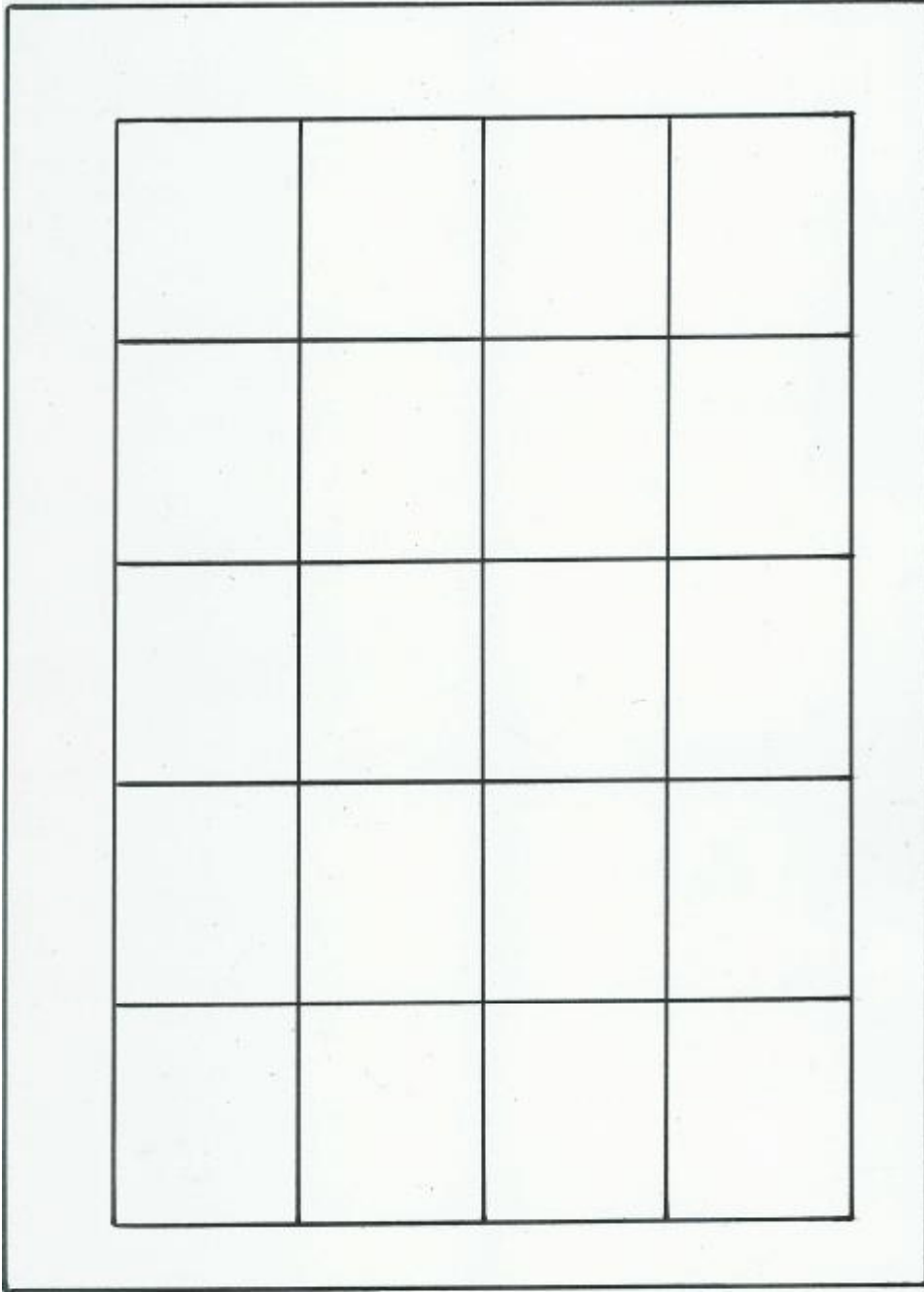
Öğrenme faaliyetinde kazandığınız beceriler doğrultusunda;

- Ø 350x250mm ölçülerinde iki adet parşömen kâğıdı kesiniz.
- Ø İlk kâğıdınıza aşağıda ½ ölçeğinde hazırlanmış olarak görülen çizim alanını, 1/1ölçeğinde çizerek 55x80 mm lik dikdörtgenlere bölünüz.(Kenar antet çizgileri için üstten ve sol kenardan 30 mm boşluk bırakın. Sağ kenardan ve alttan boşluk kalmayacak.)
- Ø İkinci kâğıdınıza aşağıda ½ ölçeğinde hazırlanmış olarak görülen çizim alanını, 1/1ölçeğinde çizerek 50x60 mm lik dikdörtgenlere bölünüz.(Kenar antet çizgileri için üstten ve sol kenardan 30 mm, sağ kenardan ve alttan 20 mm boşluk bırakın.)
- Ø **Hazırlamış olduğunuz bu iki çizim kâğıdının, her birinin yarısına sağa bakan, diğer yarısına ise sola bakan sırttan görünüşlü yaprak motiflerini tekniğine uygun olarak çiziniz.**

- Ø $\frac{1}{2}$ ölçeğinde hazırlanmış olarak görülen çizim alanını, $\frac{1}{1}$ ölçeğinde çizerek 55x80 mm lik dikdörtgenlere bölünüz Kâğıdınızın yarısına sağa bakan, diğer yarısına ise sola bakan sırttan görünüşlü yaprak motiflerini çiziniz. Yaptığınız bu uygulamaları aşağıdaki kriterlere göre değerlendiriniz.

- Ø $\frac{1}{2}$ ölçeğinde hazırlanmış olarak görülen çizim alanını, $\frac{1}{1}$ ölçeğinde çizerek 50x60 mm lik dikdörtgenlere bölünüz. Kağıdınızın yarısına sağa bakan, diğer yarısına ise sola bakan sırttan görünüşlü yaprak motiflerini çiziniz. Yaptığınız bu uygulamaları aşağıdaki kriterlere göre değerlendiriniz.

(Bu faaliyet kapsamında aşağıda listelenen davranışlardan kazandığınız becerileri EVET VE HAYIR kutucuklarına (X) işareti koyarak kontrol ediniz.)

Değerlendirme Ölçütleri	Evet	Hayır
1. Parşömen kâğıtlarınızı uygun ölçülerde keserek, başlık çizgilerini çizdiniz mi?		
2. Birinci kâğıdınıza 55x80 mm ölçülerinde dikdörtgenler çizdiniz mi?		
3. İkinci kâğıdınıza 50x60 mm ölçülerinde dikdörtgenler çizdiniz mi?		
4. 55x80 mm ölçü içinde, sağa bakan sırttan görünüşlü yaprak motifinin kanaviçesini çizdiniz mi?		
5. 55x80 mm ölçü içinde, kanaviçe üzerinde, tırnakları tekniğine uygun yerleştirerek çizdiniz mi?		
6. 55x80 mm ölçü içinde sağa bakan sırttan görünüşlü yaprak motifinin sap kısmını çizdiniz mi?		
7. 55x80 mm ölçü içinde sağa bakan sırttan görünüşlü yaprak motifini temize çekerek en son halini verdiniz mi?		
8. Birinci kâğıdınız üzerinde bulunan 55x80 mm ölçüsündeki dikdörtgenlerin yarısına kadar yukarıdaki sıra ile sağa bakan sırttan görünüşlü yaprak motiflerini çizerek tamamladınız mı?		
9. 55x80 mm ölçü içinde, sola bakan sırttan görünüşlü yaprak motifinin kanaviçesini çizdiniz mi?		
10. 55x80 mm ölçü içinde, kanaviçe üzerinde, tırnakları tekniğine uygun yerleştirerek çizdiniz mi?		
11. 55x80 mm ölçü içinde sola bakan sırttan görünüşlü yaprak motifinin sap kısmını çizdiniz mi?		
12. 55x80 mm ölçü içinde sola bakan sırttan görünüşlü yaprak motifini temize çekerek en son halini verdiniz mi?		
13. Birinci kâğıdınız üzerinde bulunan 55x80 mm ölçüsündeki dikdörtgenlerin diğer yarısına da yukarıdaki sıra ile sola bakan sırttan görünüşlü yaprak motiflerini çizerek tamamladınız mı?		
14. İkinci kâğıtta bulunan 50x60 mm ölçüsündeki dikdörtgenlerin yarısına yukarıdaki sırası ile sağa bakan sırttan görünüşlü yaprak motifi çizdiniz mi?		
15. İkinci kâğıtta bulunan 50x60 mm ölçüsündeki dikdörtgenlerin diğer yarısına yukarıdaki sırası ile sola bakan sırttan görünüşlü yaprak motifi çizdiniz mi?		
16. Çizdiğiniz tüm ölçüler içerisinde sırttan görünüşlü yaprak formunu muhafaza ettiniz mi?		

DEĞERLENDİRME

Yapılan değerlendirme sonunda “**HAYIR**” şeklindeki cevaplarımızı bir daha gözden geçiriniz. Kendinizi yeterli görmüyorsanız öğrenme faaliyetini tekrar ediniz. Cevaplarımızın tamamı “**EVET**” ise bir sonraki faaliyete geçiniz.

ÖĞRENME FAALİYETİ-2

AMAÇ

Gerekli ortam sağlandığında; Kıvrımlı yaprak motiflerini, değişik ölçülerde, motiflerin aslını bozmadan, estetik bir üslupla, tekniğine uygun çizebileceksiniz.

ARAŞTIRMA

- Ø Çeşitli kaynaklardan kıvrımlı yaprak çeşitlerini araştırarak, aralarındaki farklılıkları inceleyiniz.
- Ø Çeşitli kaynaklardan kıvrımlı yaprak motiflerinin kullanım yerlerini araştırarak, örnek çizimler yapınız. Bu konuda elde ettiğiniz bilgileri ve örnek çizimleri rapor haline getirerek sınıfa sununuz.

2. KIVRIMLI YAPRAK MOTİFİ

2.1. Tanımı

Biyolojik yapısı nedeni ile mühim vazifeler yüklenmiş olan yaprak motifi, aynen doğada olduğu gibi şekil bakımından pek çok farklılıklar gösterir demiştik. Buna paralel olarak, yaprak motiflerinin 16. yüzyıl çini sanatında, stilize edilmiş çok çeşitli örneklerini görmekteyiz. Bu örnekler arasında en fazla dikkat çeken ve önem kazanan, saz yapraklar grubudur. 16. yüzyıl çinilerinde kullanılan saz yapraklar incelendiğinde, kıvrımlı yaprak motiflerinin de bu grup içinde olduğunu görmekteyiz. Kıvrımlı yaprak motiflerinin sadece çini sanatında değil, Osmanlı süsleme sanatının son dönemlerine kadar bütün bezeme alanlarında uygulandığı görülür.

Çini sanatında kullanılan kıvrımlı yaprak motifini kısaca; belli bir yönde dönüş yaparak ve eğrilip bükülerek kıvrılmış basit yaprak motifinin, stilize edilerek çizilmesi şeklinde tanımlayabiliriz

Çini sanatında kullanılan kıvrımlı yaprak motifleri incelendiğinde, kendi içinde çok zengin bir yapıya ve birbirinden farklıymış gibi görünen birçok şekle sahip olduğu anlaşılır. Kıvrımlı yaprak motifinin en sade ve yalın şekli Resim 2,1- 2,2 de görüldüğü gibi detayları atılıp, belli başlı esas çizgileri korunarak çizilmiş halidir.

Resim 2.1

Resim 2.2

En sade hali ile kullanılmış kıvrımlı yaprak motifleri

Kıvrımlı yaprak motifleri, kompozisyon içinde aldığı vazife ve kullanım yerlerine göre kimi zaman Resim 2,3 de görüldüğü gibi oldukça detaylı işlenmiş, kimi zamanda Resim 2.4 de görüldüğü gibi kompozisyon içinde ana motifleri oluşturacak şekillerde, kıvrak ve estetik hareketlerle birkaç kez kıvrılmış, çok zarif ve hareketli yapraklar olarak karşımıza çıkar.

Resim 2.3: Detaylı işlenmiş kıvrımlı yaprak motifleri

Resim 2.4: Detaylı işlenmiş kıvrımlı yaprak motifleri

2.2. Kullanım Yerleri

Kullanıldığı yerler arasında özellikle kompozisyon içinde, büyük ve iri görünümleri ile deseni oluşturan ana motiflerden birisi olarak karşımıza çıkar. Bu şekilde iri ve gösterişli çizimleri ile Resim 2.5 de olduğu gibi desen içinde göz doldurur. Kıvrımlı yaprak motifleri, özellikle bu tür kullanım yerlerinde ana motifler arasında, desene aynı zamanda belli bir yön ve biçim verecek şekilde görev almaktadır.

Resim 2.5 Kıvrımlı yaprak motifinin ana desen içinde kullanılış biçimi

Kıvrımlı yaprak motifi, bitkisel ve hayvansal motiflerin kullanıldığı bazı kompozisyonlarda, desenin çıkış yerini oluşturan küme yaprak motifleri arasında kullanılır. Resim 2,6 ve 2,7 de kıvrımlı yaprakların en sade ve yalın halleri ile küme yapraklar arasında kullanılış biçimleri yer almaktadır

Resim 2.6

Resim 2.7

Kıvrımlı yaprakların küme yapraklar arasında en sade halleri ile kullanılış örnekleri

Resim 2,8 ve 2,9 de kıvrımlı yapraklar, desenin çıkış yerini oluşturan küme yaprak motifleri arasında, daha detaylı çizilerek işlenmiş biçimleri ile yer almaktadır

Resim 2.8

Resim 2.9

Kıvrımlı yaprakların küme yapraklar arasında kullanılış örnekleri

Resim 2.10 daki örnek üzerinde birbirinden farklı kullanılmış olan kıvrımlı yaprak motifleri dikkat çeker. Bu örnekte kıvrımlı yapraklar, desenin çıkış yerini oluşturan küme yapraklar arasında en sade hali ile görülürken, yine küme yapraklar arasından çıkıp yükselerek daha detaylı işlenmiş biçimleri ile de yer almaktadırlar. Küme yapraklar arasından çıkıp yükselerek, deseni zenginleştiren ana motifler arasında önemli rol aldıkları görülmektedir.

Resim 2.10 Aynı örnek üzerinde görülen farklı kıvrımlı yaprak çeşitleri

Kıvrımlı yaprak motifleri en gelişmiş biçimleri ile kompozisyon içinde ana motifleri oluşturacak şekillerde, kıvrak ve estetik hareketlerle birkaç kez kıvrılmış, çok zarif ve hareketli yapraklar olarak görürüz. İznik klasikleri incelendiğinde bu tür gelişmiş kıvrımlı yaprakların yoğun ve bir arada kullanıldığı çeşitli desenler dikkati çeker. Resim 2.11 ve 2.12 de görüldüğü gibi hareketli ve kıvrak görünümleri ile deseni zenginleştirirler.

Resim 2.11

Resim 2.12

Hareketli ve kıvrak görünümlü kıvrımlı yaprak motifi

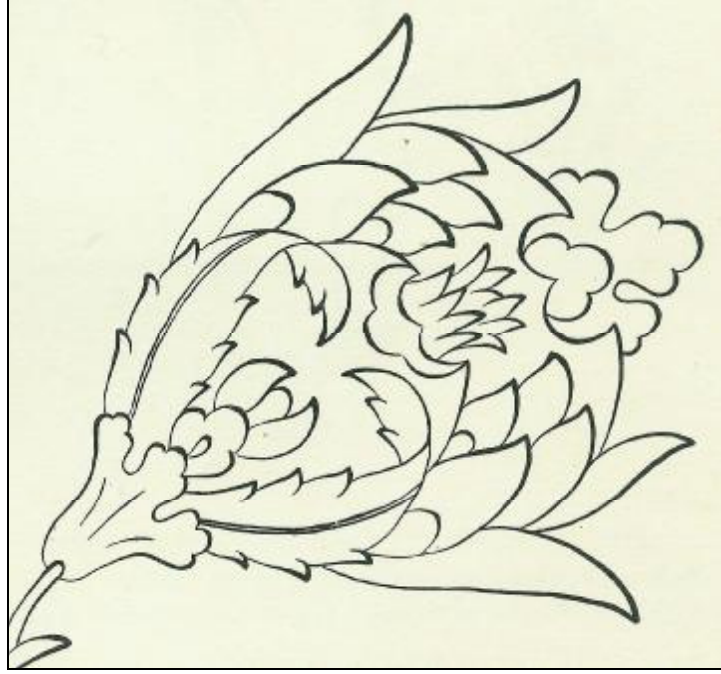

Ayrıca Resim 2.13 de bir kenar bordüründe, sırttan görünüşlü kıvrımlı yaprak motifinde görüldüğü gibi sap uçlarında ve çıkmalarında kıvrımlı yaprak motifleri kullanılmaktadır. Gene desen içinde boşlukları doldurmak, deseni zenginleştirmek, sapların kesişme noktalarını kapatmak içinde küçük ve sade görünüşlü kıvrımlı yaprak motifleri kullanılır.

Resim 2.13 Sap çıkmalarında kullanılmış kıvrımlı yaprak motifi

Kıvrımlı yaprak motifleri aynı zamanda Resim 2.14 ve 2.15 de gösterildiği gibi hatayi grubu motiflerinin oluşturulmasında kullanılan temel motiflerdendir.

Resim 2.14

Resim 2.15

Hatayi motiflerinin oluşturulmasında kullanılan kıvrımlı yaprak motifleri

2.3. Çizim Tekniği

Bütün kıvrımlı yaprak motifleri genel olarak incelendiğinde aralarındaki farklılıkların, kıvrım ve dönüş şekillerinden kaynaklandığı görülür. Bu nedenle kıvrımlı yaprakların çizim tekniğini iki ana grupta anlatabiliriz

Ø Tek nokta üzerinde dönüş yaparak kıvrılan yapraklar

Tek nokta üzerinde dönüş yaparak kıvrılan yaprak motiflerinin, çeşitli klasik ve günümüz eserleri incelendiğinde çok fazla kullanılmadıkları görülür. Desen içinde daha ziyade küçük yapraklarda ve tek kıvrımlı yapraklarda tercih edilerek kullanıldıkları görülür. Bu nedenle çizim tekniği aşağıda ayrıntılı olarak verilirken, uygulama faaliyetlerinde iki nokta üzerinde dönüş yaparak kıvrılan yaprak motifleri çizilecektir.

Tek nokta üzerinde dönüş yaparak kıvrılan bir yaprak çizmek istendiğinde öncelikle, kıvrımın yönüne, açısına ve büyüklüğüne karar verilmeli ve buna göre kanaviçesi çizilmelidir. Örnek resimde (Resim 2.16 daki kanaviçe ve motif çizimlerini inceleyiniz.) iki tane kıvrımlı yaprak kanaviçesi ve motifi görülmektedir. Bu iki çizim arasındaki farklılık ise sadece kıvrımların yön ve açılarından kaynaklanmaktadır. Bu farklı çizimler yaprağın duruşunu ve hareketini daha iyi belirtmek için tercih edilir.

Tüm motif çizimlerinde olduğu gibi, çizime kanaviçe ile başlanır. Tüm kıvrımlı yaprakların ana kanaviçesini basit yaprak motifini oluşturur. Tek nokta üzerinde dönüş yaparak kıvrılan yapraklar örnek resimler üzerinde incelendiğinde (Resim 2.16 – 2.17 – 2.18) yaprak motifinin kıvrım yerinde sadece uç kısmında tek bir noktadan dönüş yaparak kıvrıldığı görülür.

Tek nokta üzerinde dönüş yaparak kıvrılan bir yaprağın çizimi; Öncelikle basit yaprak kanaviçesi çizilir. Daha sonra basit yaprak kanaviçesi üzerinde, yaprağın (kıvrım yerinin) uç kısmındaki üstten gelen çizgi alta, alttan gelen çizgi ise üste geçirilerek yaprağın kıvrılan kısmı belirlenir. Yaprağın bu kıvrılan kısmı gene basit yaprak formunu muhafaza eder. Çizilmek istenen açığa ve yöne göre kıvrımlı yaprak kanaviçesi tamamlanarak temize çekilir. Burada önemli olan ve dikkat edilmesi gereken nokta yaprağın bütünlüğünü bozmamak ve iki ayrı parçaymış gibi görünmesine engel olmaktır. Temize geçirirken özellikle buna dikkat edilmelidir.

Daha sonra kanaviçe üzerinde tırnaklar, iki tarafa dengeli olarak, irili ufaklı yerleştirilir. Bu yerleştirme esnasında başlangıç ve bitiş noktaları ile uç noktalarında seyrek ve küçük tırnaklar tercih edilir. Tırnaklama işlemine genellikle sırt kısmından başlanır. Yaprağın kıvrım yerinde kalem kaldırılmayarak, yaprağın sonuna kadar tırnaklama işlemi yapılır. Aynı işlem karın kısmı içinde tekrar edilerek motif temize çekilir.

Yaprağın damar kısmı daha önceki konularınızda anlatıldığı gibi, tam ortadan yardımcı bir çizgi çizilerek yapılır. Damar, kıvrım noktasında bitmez, yaprağın ucuna doğru inceleyerek devam eder.

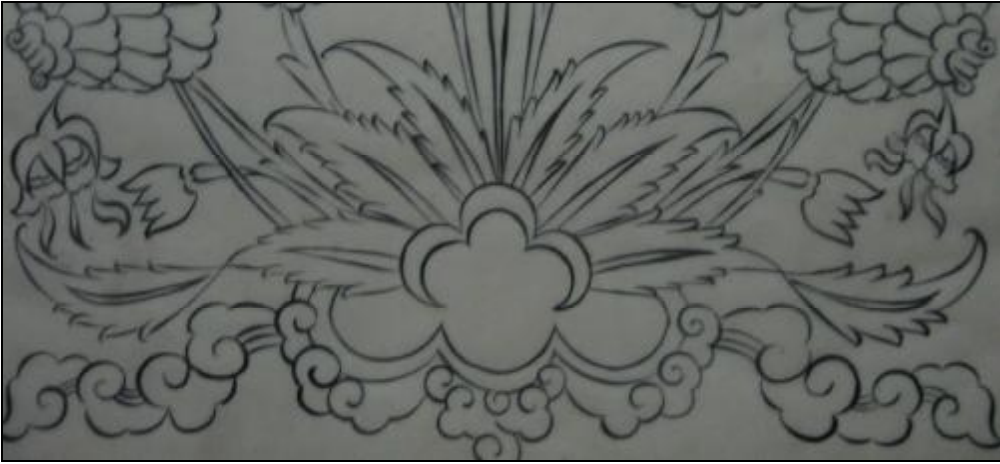
Kıvrımlı yaprak en son bir dal üzerine bağlanarak çizim tamamlanır. Fakat bu genel bir kural oluşturmaz. Örneğin kıvrımlı yaprak, küme yapraklar arasında çizilecekse sap kısmı çizilmez.

Resim 2.16: Tek nokta üzerinde dönüş yaparak kıvrılan yaprak örnekleri

Resim 2.17

Resim 2.18

Tek nokta üzerinde dönüş yaparak kıvrılan yaprak örnekleri

Ø İki nokta üzerinde dönüş yaparak kıvrılan yapraklar

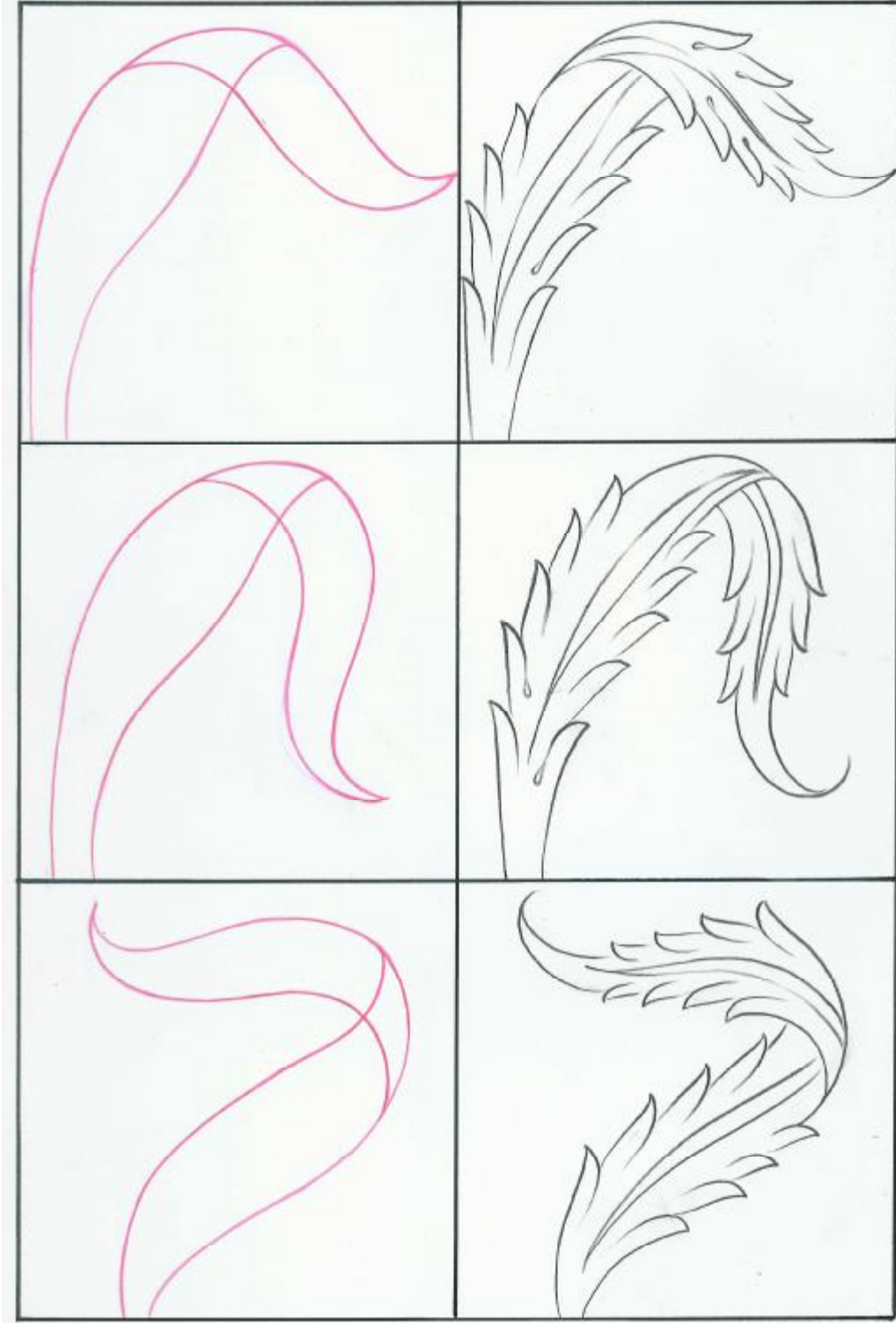
İki nokta üzerinde dönüş yaparak kıvrılan bir yaprak çizmek istendiğinde yukarıda anlatıldığı gibi, kıvrımın yönüne, açısına ve büyüklüğüne karar verilmeli ve buna göre kanaviçesi çizilmelidir. Örnek resimde(Resim 2.19 daki kanaviçe ve motif çizimlerini inceleyiniz.) üç tane kıvrımlı yaprak kanaviçesi ve motifi görülmektedir. Kanaviçeler alt alta sırası ile incelendiğinde aralarındaki farklılıkların sadece kıvrımların yön ve açılarından kaynaklandığı görülür. Yani yaprakların bazıları aşağıya doğru, bazıları yukarı doğru kıvrılmıştır. Kanaviçe çizimlerinde herhangi bir farklılık olmamasına rağmen hemen yanlarında görülen (iki nokta üzerinde dönüş yaparak kıvrılmış)kıvrımlı yaprakların birbirinden farklı olduğu görülür. Bunun sebebi ise yaprakların ikisinde üstten, birinde ise alttan kıvrık olarak çizilmesidir. Bu şekilde alttan ve üstten kıvrımlı yaprakları çizerken kanaviçe çizimleri değişmez, sadece yapraklar tırnaklanırken kıvrım alta veya üste geçecek şekilde yapılır. Yani aynı kanaviçe kullanılarak hem alttan hem de üstten kıvrımlı yaprak motifi çizilebilir. Fakat bu kural sadece iki nokta üzerinde dönüş yaparak kıvrılan yapraklar için geçerlidir. Bu farklı çizimler yaprağın duruşunu ve hareketini daha iyi belirtmek için tercih edilir.

İki nokta üzerinde dönüş yaparak kıvrılan bir yaprağın çizimi; Öncelikle basit yaprak kanaviçesi çizilir. Daha sonra basit yaprak kanaviçesi üzerinde, yaprağın sırt kısmından gelen çizgi, kıvrımın yönüne ve açısına uygun olarak devam eder. Kıvrımın kalınlığına bağlı olarak gene yaprağın sırt kısmından, ilk çizgiye paralel ikinci bir çizgi çizilerek kanaviçe tamamlanır. Kıvrımlı yaprağın, kıvrım kısmını oluşturan parçası gene basit yaprak formunu muhafaza etmelidir. Ayrıca yaprağın kıvrılan parçası, ana gövdeye oranla daha küçük ve ince çizilmelidir. Yaprağın kıvrım yerindeki dönüşü yumuşak ve estetik olmalıdır. Dönüş yerindeki yumuşaklık tam olarak verilmezse yaprak kırılmış veya farklı bir yaprakmış gibi görünür. Burada önemli olan ve dikkat edilmesi gereken nokta yaprağın bütünlüğünü bozmamak ve iki ayrı parçaymış gibi görünmesine engel olmaktır. Özellikle buna dikkat edilerek kıvrımlı yaprak kanaviçesi temize geçirilir.

Daha sonra kanaviçe üzerinde tırnaklar, iki tarafa dengeli olarak, irili ufaklı yerleştirilir. Bu yerleştirme esnasında başlangıç ve bitiş noktaları ile uç noktalarında seyrek ve küçük tırnaklar tercih edilir. Tırnaklama işlemine genellikle sırt kısmından başlanır. Yaprağın kıvrım yerinde kalem kaldırılmayarak, yaprağın sonuna kadar tırnaklama işlemi yapılır. Aynı işlem yaprağın karın kısmı için de tekrar edilerek motif temize çekilir.

Yaprağın damar kısmı daha önceki konularınızda anlatıldığı gibi, tam ortadan yardımcı bir çizgi çizilerek yapılır. Damar, kıvrım noktasında bitmez, yaprağın ucuna doğru incelenerek devam eder.

Kıvrımlı yaprak en son bir dal üzerine bağlanarak çizim tamamlanır. Fakat bu genel bir kural oluşturmaz. Örneğin kıvrımlı yaprak, küme yapraklar arasında çizilecekse sap kısmı çizilmez.

Resim 2.19 İki nokta üzerinde dönüş yaparak kıvrılan yaprak örnekleri

UYGULAMA FAALİYETİ-1

ÜSTTEN KIVRIMLI YAPRAK ÇİZİMİ

* Kullanılacak Araç ve Gereçler

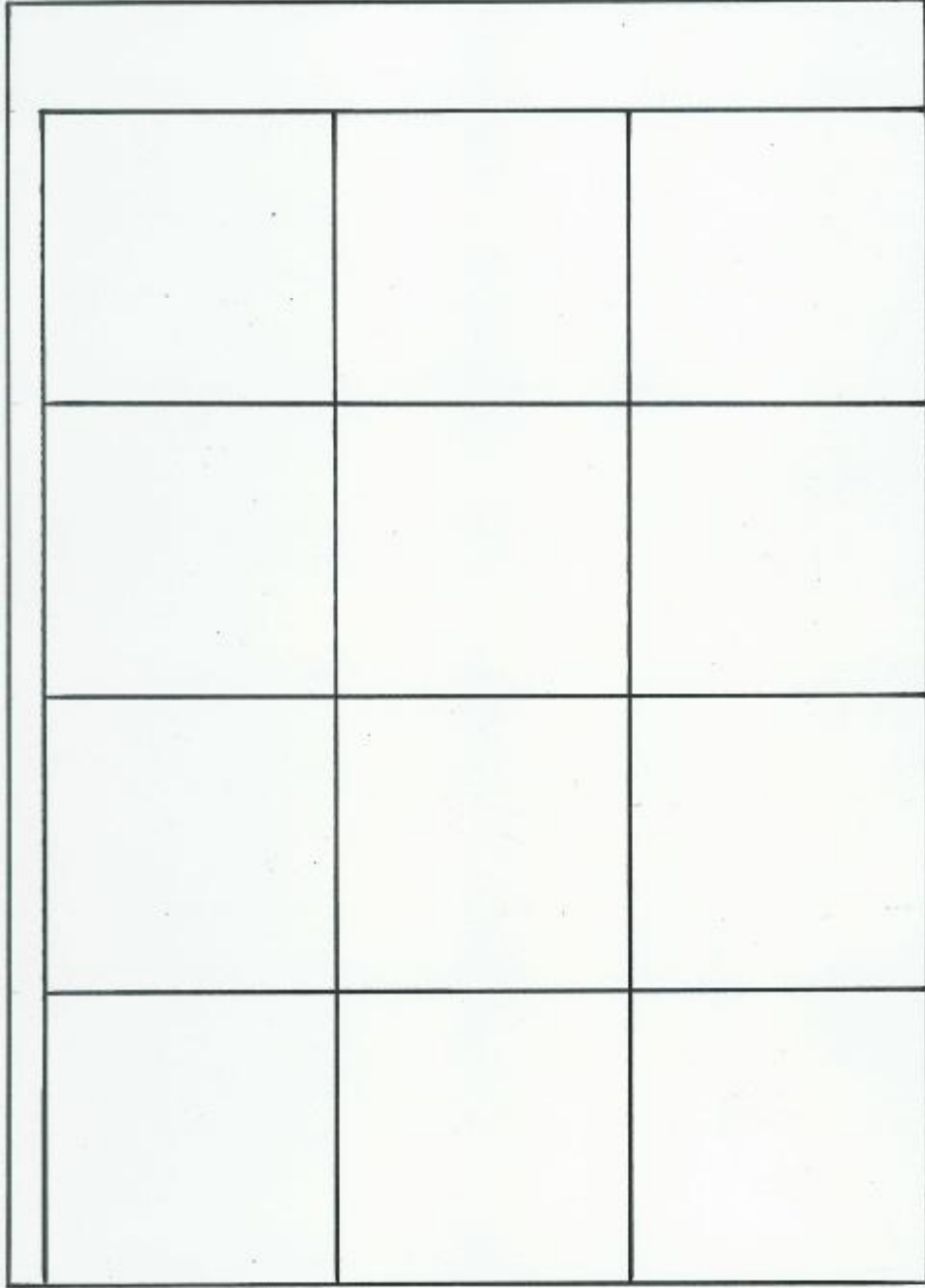
Parşömen kâğıdı
Beyaz resim kâğıdı
0,5 kalem
2B kalem ucu
Gönye
Cetvel

İşlem Basamakları

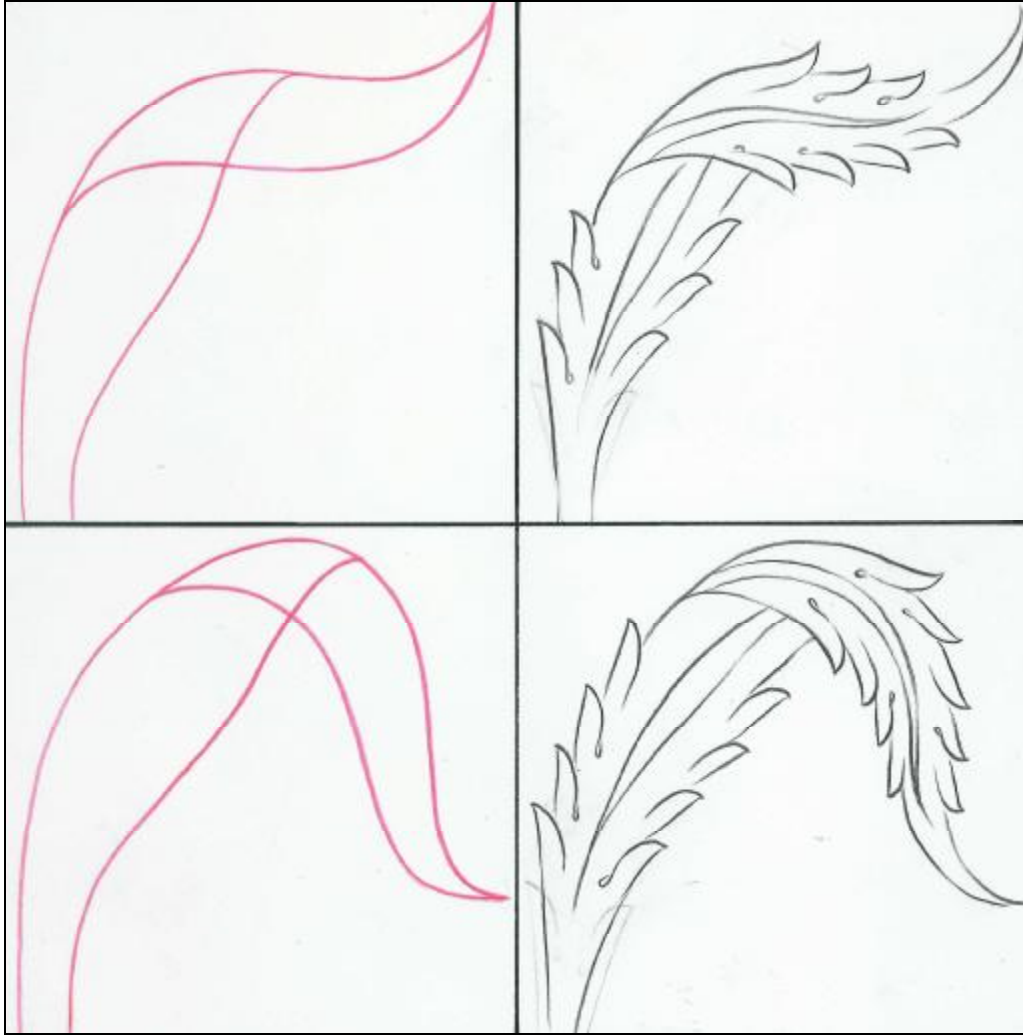
- Ø Parşömen kâğıdını 350x250mm ölçülerinde kesiniz.
- Ø Kâğıdınızın üstünden 30mm, sol kenarından 10 mm, alttan ve sağ kenarından boşluk kalmayacak şekilde kenar antet çizgisini çiziniz.
- Ø Aşağıda 1/2 ölçeğinde hazırlanmış olarak görülen çizim alanını, 1/1 ölçeğinde çizerek 80x80 mm ölçülerinde karelere bölünüz.
- Ø Aşağıda örnek olarak verilen üstten kıvrımlı yaprak örneklerini inceleyiniz.
- Ø Ölçekli olarak hazırladığınız çizim alanının her birine, aşağıdaki örneklerdeki gibi farklı açılar vererek sağa bakan, üstten kıvrımlı yaprak motiflerini çiziniz.

Ø ½ ölçeğinde hazırlanmış olarak görülen çizim alanı

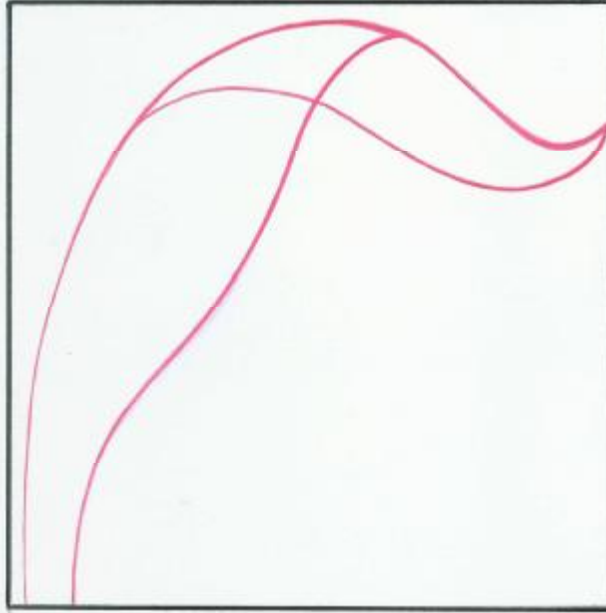
Ø Örnek olarak verilen üstten kıvrımlı yapraklar

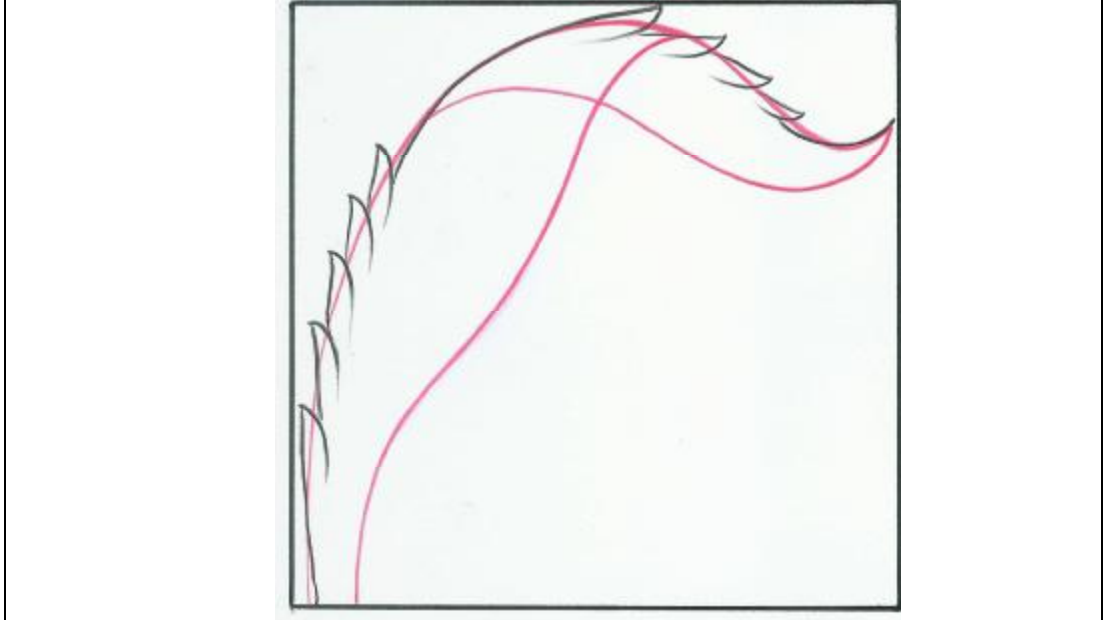
Ø Sağa bakan basit yaprak motifini (kanaviçesini) iziniz.

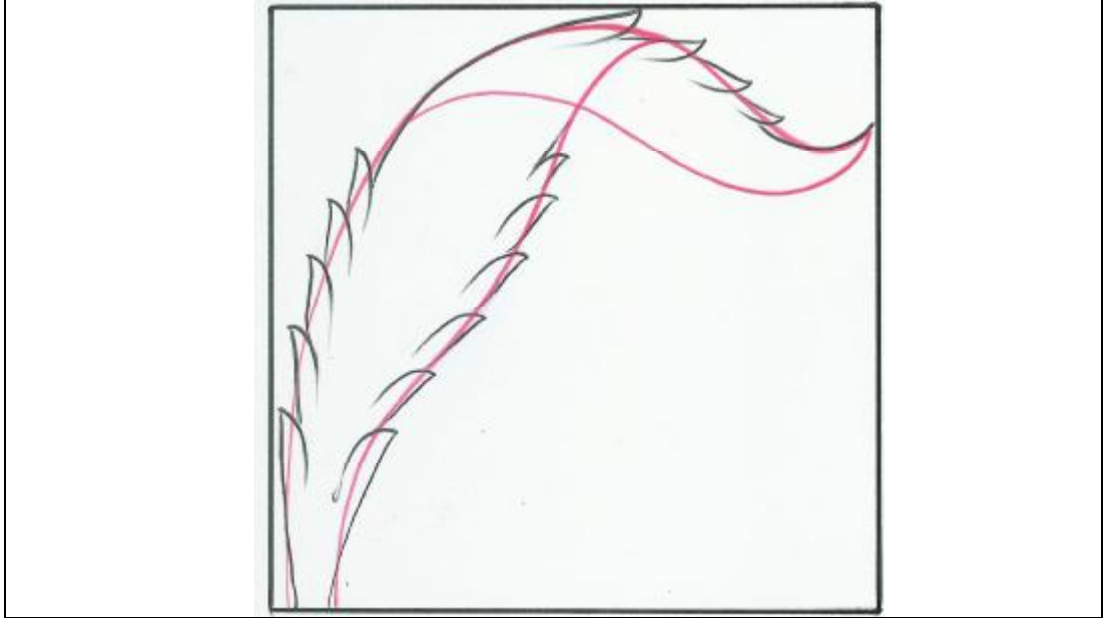
Ø Yaprakın kıvrım yerini izerek, üstten kıvrımlı yaprak motifinin kanaviçesini tamamlayınız.

Ø Yaprakın sırt kısmını tırnaklayınız. Yaprakın kıvrım yerinde kalemi kaldırmadan u noktaya kadar tırnakları tekniğine uygun çiziniz.

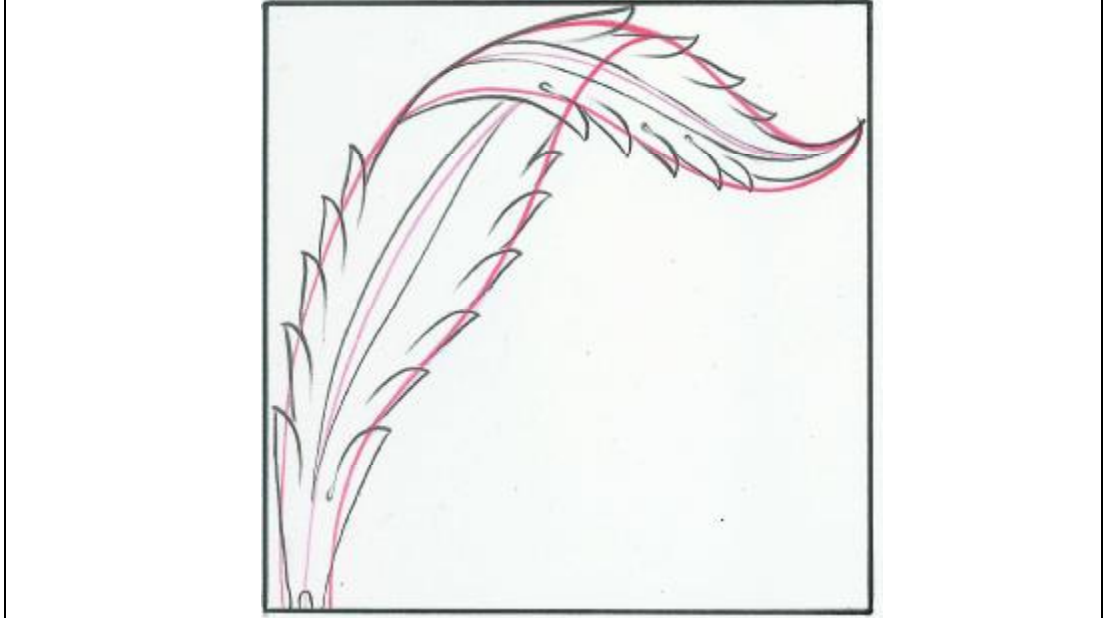
Ø Yaprığın karın kısmını kıvrım yerine kadar tırnaklayınız.

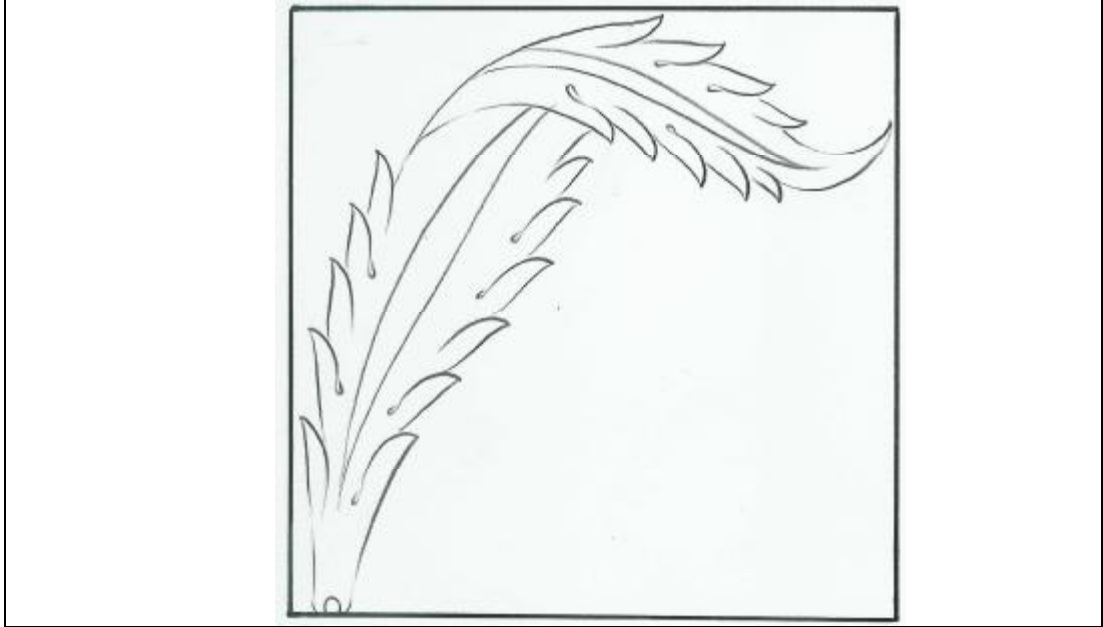
Ø Yaprığın, kıvrım kısmının alt tarafını da tırnaklayarak motifinizi temize çekiniz.

Ø Kıvrımlı yaprağın tam ortasından geçecek şekilde yardımcı bir çizgi alarak, yaprağın damarını ve sap kısmını çiziniz.

Ø Çizmiş olduğunuz, sağa bakan üstten kıvrımlı yaprak motifini temize çekerek en son halini veriniz.

Ø Hazırlamış olduğunuz ölçekli çizim kâğıdınızdaki, 80x80 mm lik karelerin içine aynı işlemleri tekrar ederek, çalışmanızı tamamlayınız.

Ø 80x80 mm ölçülerinde hazırlanmış ilk çalışma kâğıdınıza, sağa bakan üstten kıvrımlı yaprak motifini çizerek tamamladınız. Aynı ölçülerde ikinci bir kâğıt hazırlayarak, işlem sırasına uygun olarak sola bakan üstten kıvrımlı yaprak motifini çiziniz. Burada sadece yaprağın yönü değiştirilerek, yaprak kanaviçesi sola bakan yaprak motifinden oluşacaktır.

UYGULAMA FAALİYETİ-2

ALTTAN KIVRIMLI YAPRAK ÇİZİMİ

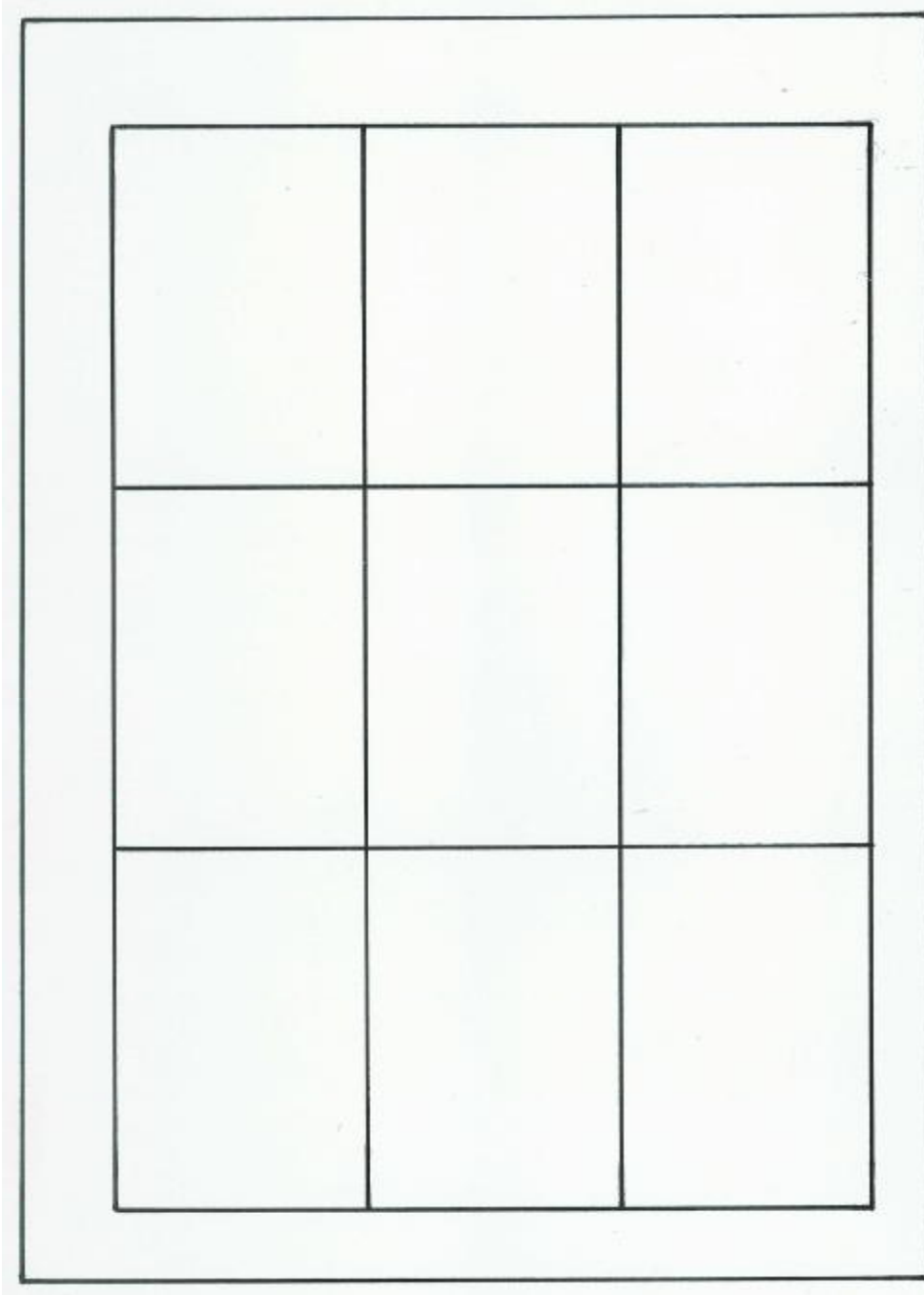
* Kullanılacak Araç ve Gereçler

Parşömen kâğıdı
Beyaz resim kâğıdı
0,5 kalem
2B kalem ucu
Gönye
Cetvel

İşlem Basamakları

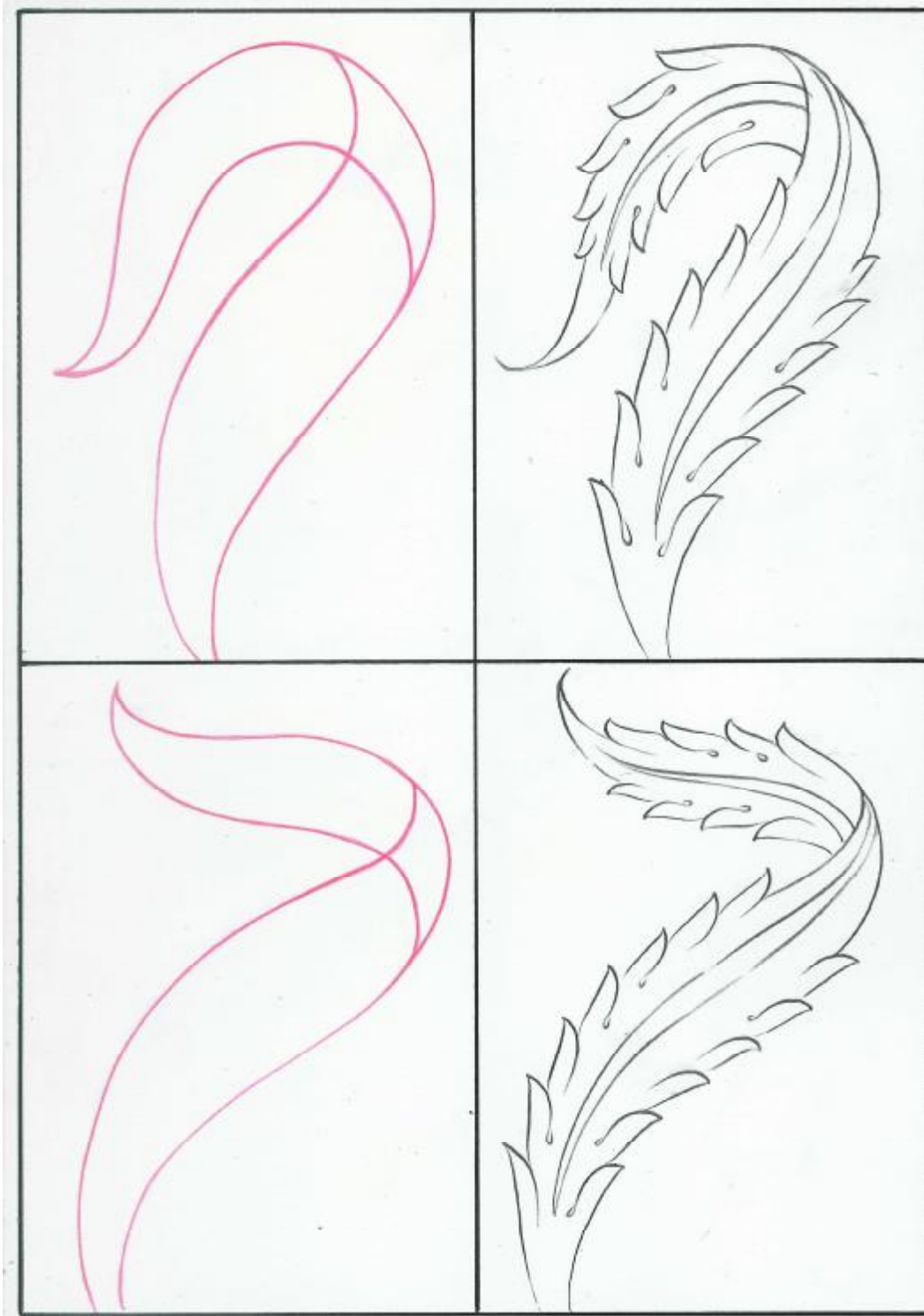
- Ø Parşömen kâğıdını 350x250mm ölçülerinde kesiniz.
- Ø Kâğıdınızın üstünden 30mm, sol kenarından 25 mm, altından 20 mm ve sağ kenarından 15 mm boşluk bırakarak kenar antet çizgisini çiziniz.
- Ø Aşağıda 1/2 ölçeğinde hazırlanmış olarak görülen çizim alanını, 1/1 ölçeğinde çizerek 70x100 mm ölçülerinde dikdörtgenlere bölünüz.
- Ø Aşağıda örnek olarak verilen alttan kıvrımlı yaprak örneklerini inceleyiniz.
- Ø Ölçekli olarak hazırladığımız çizim alanının her birine, aşağıdaki örneklerdeki gibi farklı açılar vererek sola bakan, alttan kıvrımlı yaprak motiflerini çiziniz.

Ø 1/2 ölçeğinde hazırlanmış olarak görülen çizim alanı

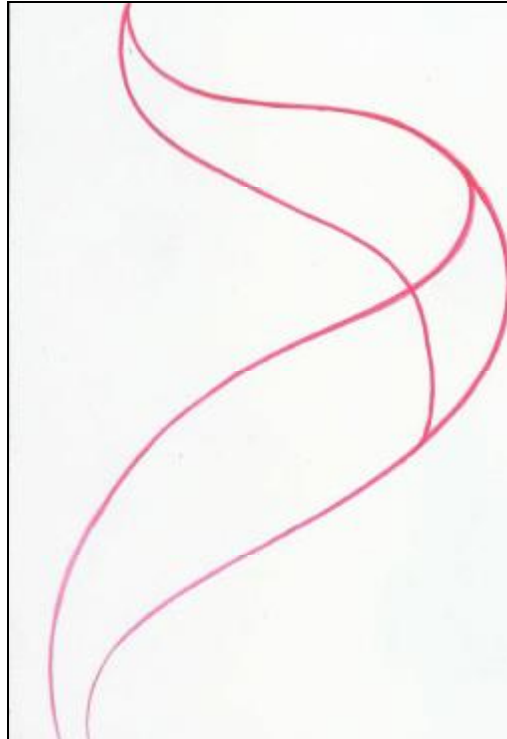
Ø Örnek olarak verilen alttan kıvrımlı yapraklar

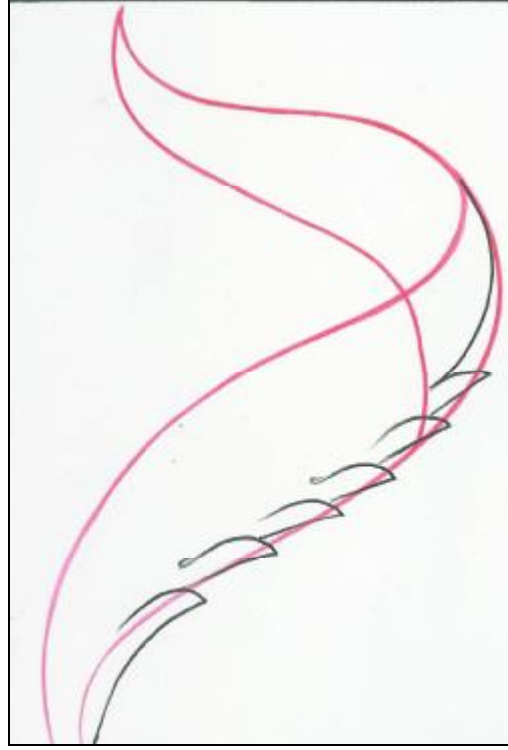
Ø Sola bakan basit yaprak motifini (kanaviçesini) çiziniz.

Ø Yaprığın kıvrım yerini çizerek, alttan kıvrımlı yaprak motifinin kanaviçesini tamamlayınız.

Ø Yaprığın sırt kısmını tırnaklayınız. Yaprığın kıvrım noktasında kaleminizi kaldırınız.(Bu bir zorunluluk oluşturmaz, istenirse kalem kaldırılmadan kıvrım yeride tırnaklanabilir. Fakat kıvrım yerinin karın kısmı ile tırnaklanması, dönüşün daha kıvrak görünmesi açısından tercih edilir.

Ø Yaprığın karın kısmını tırnaklayınız. Yaprığın kıvrım yerinde kalemi kaldırmadan uç noktaya kadar tırnakları tekniğine uygun çiziniz.

Ø Yaprığın, kıvrım kısmının alt tarafını da tırnaklayarak motifinizi temize çekiniz.

- Ø Kıvrımlı yaprağın tam ortasından geçecek şekilde yardımcı bir çizgi olarak, yaprağın damarını ve sap kısmını çiziniz.

- Ø Çizmiş olduğunuz, sola bakan alttan kıvrımlı yaprak motifini temize çekerek en son halini veriniz.

- Ø Hazırlamış oldunuz ölçekli çizim kâğıdınızdaki, 70x100 mm lik dikdörtgenlerin içine aynı işlemleri tekrar ederek, çalışmanızı tamamlayınız.

- Ø 70x100 mm ölçülerinde hazırlanmış ilk çalışma kâğıdınıza, sola bakan alttan kıvrımlı yaprak motifini çizerek tamamladınız. Aynı ölçülerde ikinci bir kâğıt hazırlayarak, işlem sırasına uygun olarak sağa bakan alttan kıvrımlı yaprak motifini çiziniz. Burada sadece yaprağın yönü değiştirilerek, yaprak

**kanaviçesi sağa bakan
yaprak motifinden
oluşacaktır.**

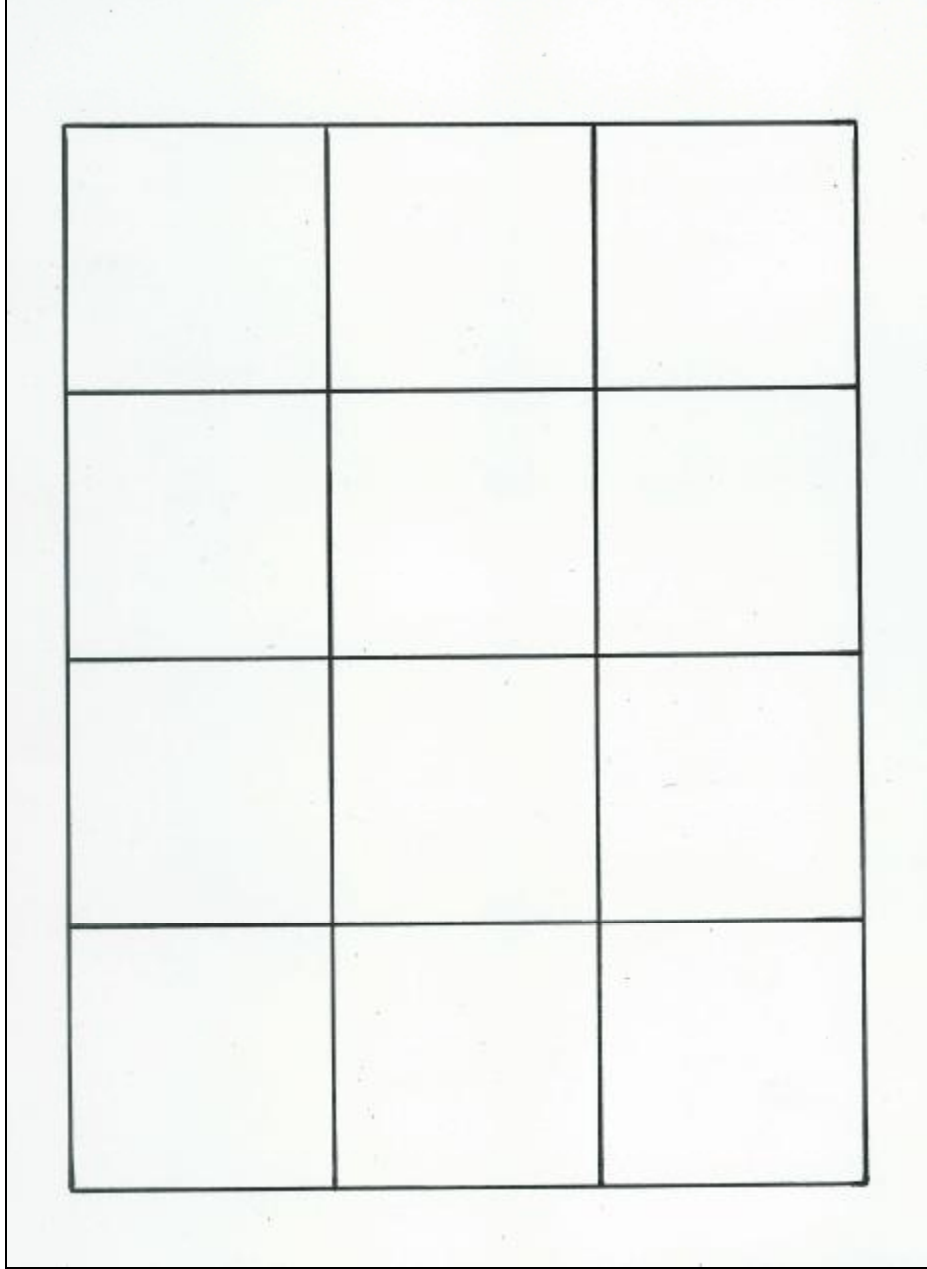
ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME

UYGULAMALI TEST

Öğrenme faaliyetinde kazandığınız beceriler doğrultusunda;

- Ø 350x250mm ölçülerinde iki adet parşömen kâğıdı kesiniz.
- Ø Kâğıtlarınızın üstünden 40mm, sağ ve sol kenarlarından 20 mm, altlarından 30 mm boşluk bırakarak kenar antet çizgilerini çiziniz
- Ø Aşağıda 1/2 ölçeğinde hazırlanmış olarak görülen çizim alanını, 1/1 ölçeğinde çizerek 70x70 mm ölçülerinde karelere bölünüz.(Aynı ölçülerde iki adet)
- Ø Hazırlamış olduğunuz birinci kâğıdınızın yarısına sağa bakan, diğer yarısına sola bakan üstten kıvrımlı yaprak motifleri çiziniz.
- Ø Hazırlamış olduğunuz ikinci kâğıdınızın yarısına sağa bakan, diğer yarısına sola bakan alttan kıvrımlı yaprak motifleri çiziniz.

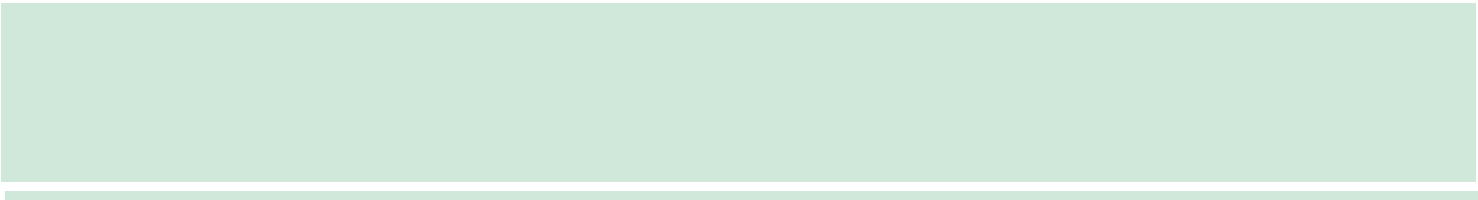
Ø ½ ölçeğinde hazırlanmış olarak görülen çizim alanı

Bu uygulamaları aşağıdaki kriterlere göre değerlendiriniz. (Bu faaliyet kapsamında aşağıda listelenen davranışlardan kazandığınız becerileri EVET VE HAYIR kutucuklarına (X) işareti koyarak kontrol ediniz.)

Değerlendirme Ölçütleri	Evet	Hayır
Ø Parşömen kâğıtlarınızı uygun ölçülerde keserek antet çizgilerini çizdiniz mi?		
Ø Kâğıtlarınızı 70x70 mm ölçülerinde karelere böldünüz mü?		
Ø Birinci çalışma kâğıdı üzerinde bulunan, 70x70 mm ölçü içine, sağa bakan üstten kıvrımlı yaprak motifinin kanaviçesini çizdiniz mi?		
Ø Kanaviçe üzerinde, tırnakları tekniğine uygun yerleştirerek sağa bakan üstten kıvrımlı yaprak motifini çizdiniz mi?		
Ø Sağa bakan üstten kıvrımlı yaprak motifinin damar ve sap kısmını çizdiniz mi?		
Ø Sağa bakan üstten kıvrımlı yaprak motifini temize çekerek en son halini verdiniz mi?		
Ø Birinci kâğıdınızın üzerinde bulunan 70x70 mm ölçüsündeki karelerin yarısına kadar, yukarıdaki sıra ile sağa bakan üstten kıvrımlı yaprak motiflerini (farklı kıvrım açılarında) çizerek tamamladınız mı?		
Ø Birinci kâğıdınızın üzerinde bulunan 70x70 mm ölçüsündeki karelerin diğer yarısına, yukarıdaki sıra ile sola bakan üstten kıvrımlı yaprak motiflerini(farklı kıvrım açılarında) çizerek tamamladınız mı?		
Ø İkinci çalışma kâğıdı üzerinde bulunan, 70x70 mm ölçü içine, sağa bakan alttan kıvrımlı yaprak motifinin kanaviçesini çizdiniz mi?		
Ø Kanaviçe üzerinde, tırnakları tekniğine uygun yerleştirerek sağa bakan alttan kıvrımlı yaprak motifini çizdiniz mi?		
Ø Sağa bakan alttan kıvrımlı yaprak motifinin damar ve sap kısmını çizdiniz mi?		
Ø Sağa bakan alttan kıvrımlı yaprak motifini temize çekerek en son halini verdiniz mi?		
Ø İkinci kâğıdınızın üzerinde bulunan 70x70 mm ölçüsündeki karelerin yarısına kadar, yukarıdaki sıra ile sağa bakan alttan kıvrımlı yaprak motiflerini (farklı kıvrım açılarında) çizerek tamamladınız mı?		
Ø İkinci kâğıdınızın üzerinde bulunan 70x70 mm ölçüsündeki karelerin diğer yarısına, yukarıdaki sıra ile sola bakan alttan kıvrımlı yaprak motiflerini(farklı kıvrım açılarında) çizerek tamamladınız mı?		

DEĞERLENDİRME

Yapılan değerlendirme sonunda “**HAYIR**” şeklindeki cevaplarınızı bir daha gözden geçiriniz. Kendinizi yeterli görmüyorsanız öğrenme faaliyetini tekrar ediniz. Cevaplarınızın tamamı “**EVET**” ise modül değerlendirmeye geçiniz.

MODÜL DEĞERLENDİRME

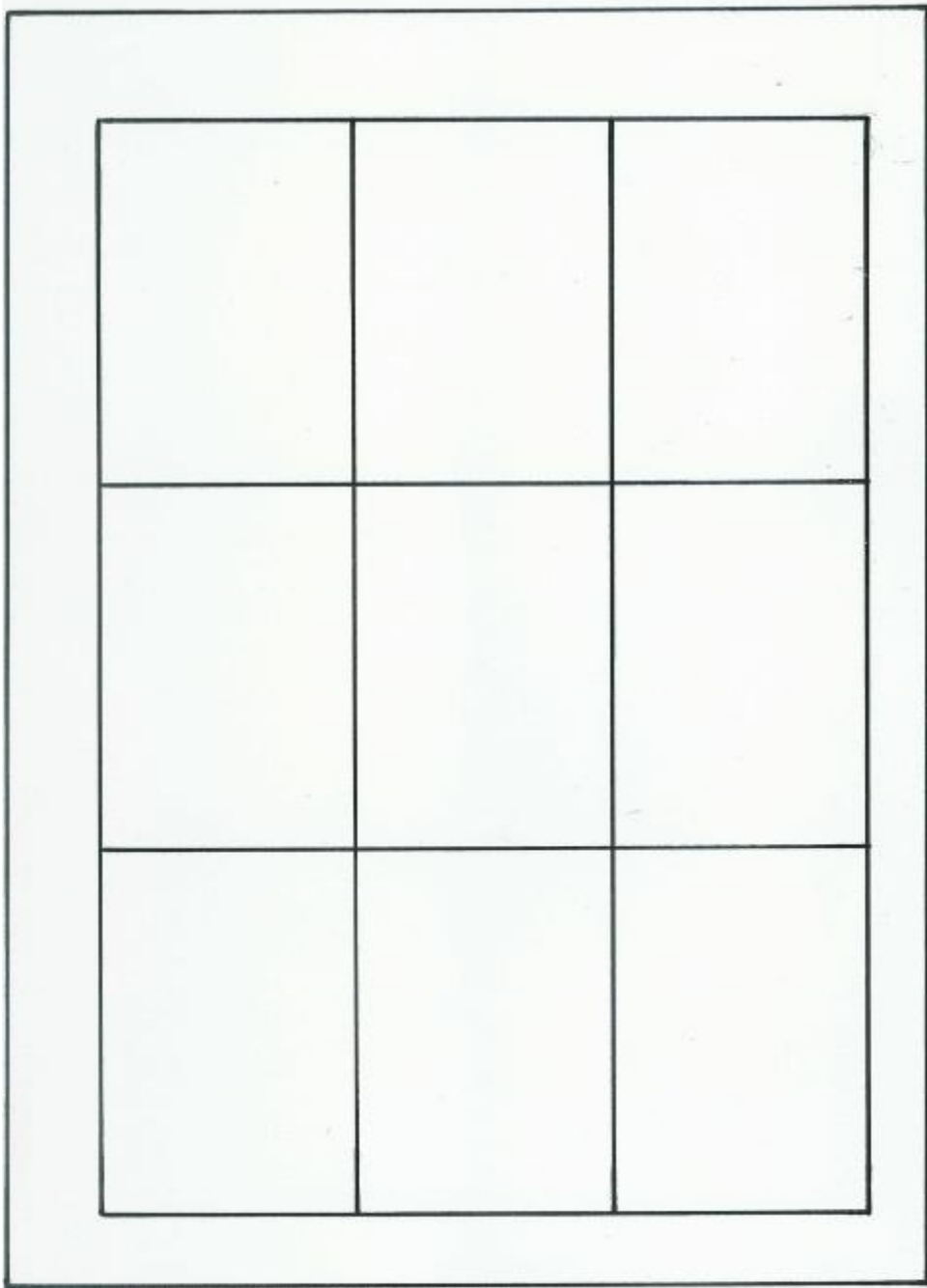
PERFORMANS TESTİ (YETERLİK ÖLÇME)

Kazandığımız beceriler doğrultusunda;

SORU 1. Aşağıda verilen işlem basamakları doğrultusunda çizim kâğıdınızı hazırlayarak, kâğıdınızın yarısına sağa bakan diğer yarısına ise sola bakan sırttan görünüşlü yaprak motiflerini tekniğine uygun çiziniz.

- Ø Parşömen kâğıdını 350x250mm ölçülerinde kesiniz.
- Ø Kâğıdınızın üstünden 30mm, sol kenarından 25 mm, altından 20 mm ve sağ kenarından 15 mm boşluk bırakarak kenar antet çizgisini çiziniz.
- Ø Aşağıda 1/2 ölçeğinde hazırlanmış olarak görülen çizim alanını, 1/1 ölçeğinde çizerek 70x100 mm ölçülerinde dikdörtgenlere bölünüz.

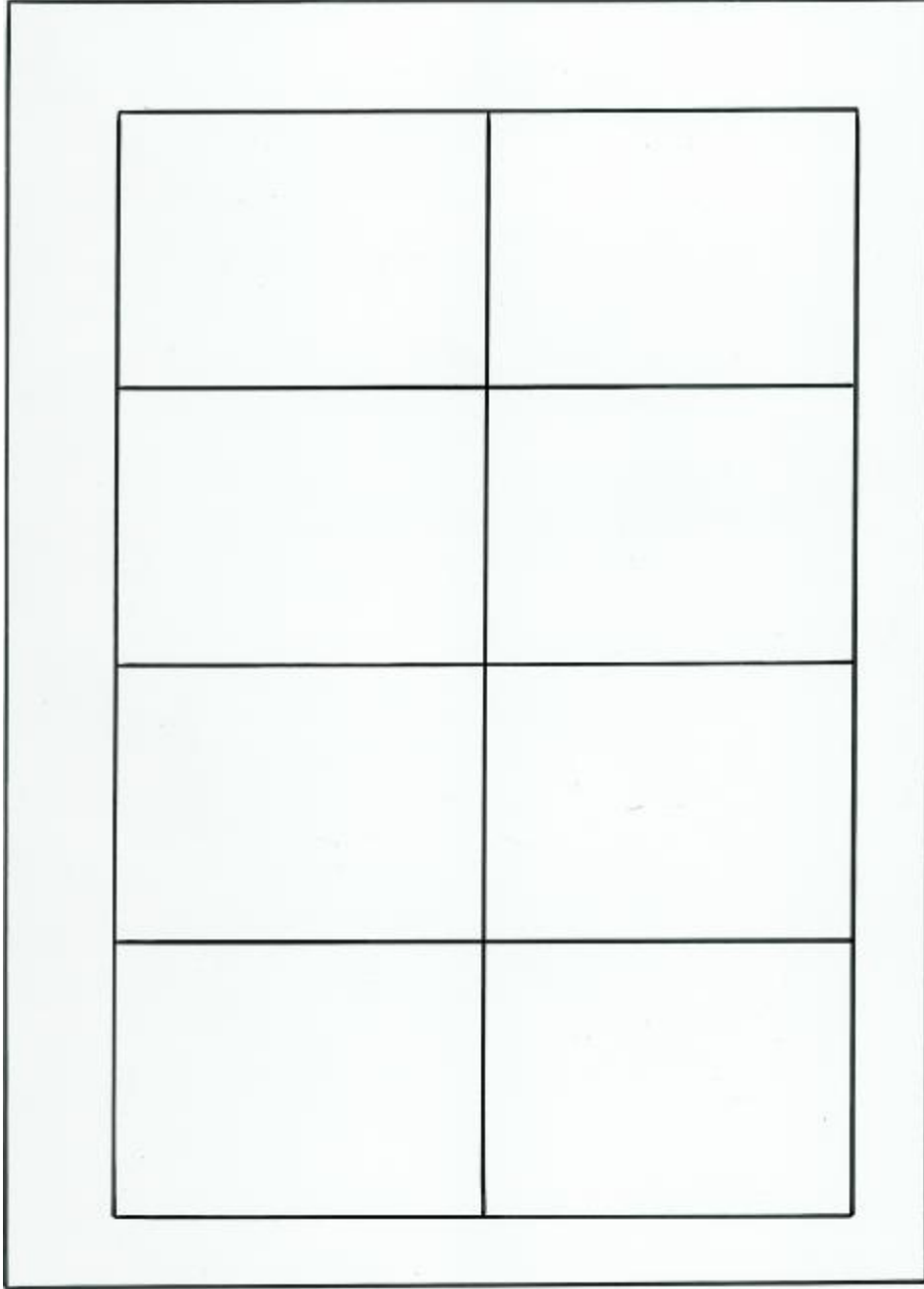
Ø 1/2 ölçeğinde hazırlanmış olarak görülen, sırttan görünüşlü yaprağın çizim alanı

SORU 2: Aşağıda verilen işlem basamakları doğrultusunda çizim kâğıdınızı hazırlayarak, kâğıdınızı;

- A) İlk sırasına sağa bakan, üstten kıvrımlı yaprak motiflerini tekniğine uygun çiziniz.
  - B) İkinci sırasına sola bakan, üstten kıvrımlı yaprak motiflerini tekniğine uygun çiziniz.
  - C) Üçüncü sırasına sağa bakan, alttan kıvrımlı yaprak motiflerini tekniğine uygun çiziniz.
  - D) Dördüncü sırasına sola bakan, alttan kıvrımlı yaprak motiflerini tekniğine uygun çiziniz.
-
- Ø Parşömen kâğıdını 350x250mm ölçülerinde kesiniz.
  - Ø Kâğıdınızın üstten 30mm sağ kenarından 30 mm, sol kenarından 20 mm, Alttan 20mm boşluk bırakarak kenar antet çizgisini çiziniz.
  - Ø Aşağıda 1/2 ölçeğinde hazırlanmış çizim alanını, 1/1 ölçeğinde çizerek altta görüldüğü gibi 100x75 mm ölçülerinde dikdörtgenlere bölünüz.

Ø 1/2 ölçüğünde hazırlanmış olarak görülen kıvrımlı yaprakların çizim alanı

Bu uygulamaları aşağıdaki kriterlere göre değerlendiriniz.

(Bu uygulama kapsamında aşağıda listelenen davranışlardan kazandığınız becerileri EVET VE HAYIR kutucuklarına (X) işareti koyarak kontrol ediniz.)

Değerlendirme Ölçütleri	Evet	Hayır
1. Parşömen kâğıtlarınızı uygun ölçülerde kestiniz mi?		
2. Parşömen kâğıtlarınız antet çizgilerini verilen ölçülerde çizdiniz mi?		
3. Birinci kâğıdınıza 70x100 mm ölçülerinde dikdörtgenler çizdiniz mi?(Sırttan görünüşlü yaprak çizimleri için)		
4. İkinci kâğıdınıza 100x75 mm ölçülerinde dikdörtgenler çizdiniz mi? (Kıvrımlı yaprak çizimleri için)		
5. 70x100mm ölçü içinde, sağa bakan sırttan görünüşlü yaprak motifinin kanaviçesini çizdiniz mi?		
6. 70x100 mm ölçü içinde, kanaviçe üzerinde, tırnakları tekniğine uygun yerleştirerek çizdiniz mi?		
7. 70x100 mm ölçü içinde sağa bakan sırttan görünüşlü yaprak motifinin sap kısmını çizdiniz mi?		
8. 70x100 mm ölçü içinde sağa bakan sırttan görünüşlü yaprak motifini temize çekerek en son halini verdiniz mi?		
9. Birinci kâğıdınız üzerinde bulunan 70x100 mm ölçüsündeki dikdörtgenlerin yarısına kadar yukarıdaki sıra ile sağa bakan sırttan görünüşlü yaprak motiflerini çizerek tamamladınız mı?		
10. Birinci kâğıdınız üzerinde bulunan 70x100 mm ölçüsündeki dikdörtgenlerin diğer yarısına da yukarıdaki sıra ile sola bakan sırttan görünüşlü yaprak motiflerini çizerek tamamladınız mı?		
11. İkinci çalışma kâğıdı üzerinde bulunan, 100x75 mm lik ölçülerin ilk sırasına, sağa bakan üstten kıvrımlı yaprak motiflerinin kanaviçelerini çizdiniz mi?		
12. Kanaviçeler üzerinde, tırnakları tekniğine uygun yerleştirerek sağa bakan üstten kıvrımlı yaprak motiflerini çizdiniz mi?		
13. Sağa bakan üstten kıvrımlı yaprak motiflerinin damar ve sap kısmını çizdiniz mi?		
14. Sağa bakan üstten kıvrımlı yaprak motiflerini temize çekerek en son halini verdiniz mi?		
15. İkinci çalışma kâğıdı üzerinde bulunan, 100x75 mm lik ölçülerin ikinci sırasına, sola bakan üstten kıvrımlı yaprak motiflerinin kanaviçelerini çizdiniz mi?		
16. Kanaviçeler üzerinde, tırnakları tekniğine uygun yerleştirerek sola bakan üstten kıvrımlı yaprak motiflerini çizdiniz mi?		
17. Sola bakan üstten kıvrımlı yaprak motiflerinin damar ve sap kısmını çizdiniz mi?		

18.	Sola bakan üstten kıvrımlı yaprak motiflerini temize çekerek en son halini verdiniz mi?		
19.	İkinci çalışma kâğıdı üzerinde bulunan, 100x75 mm lik ölçülerin üçüncü sırasına, sağa bakan alttan kıvrımlı yaprak motiflerinin kanaviçelerini çizdiniz mi?		
20.	Kanaviçeler üzerinde, tırnakları tekniğine uygun yerleştirerek sağa bakan alttan kıvrımlı yaprak motiflerini çizdiniz mi?		
21.	Sağa bakan alttan kıvrımlı yaprak motiflerinin damar ve sap kısmını çizdiniz mi?		
22.	Sağa bakan alttan kıvrımlı yaprak motiflerini temize çekerek en son halini verdiniz mi?		
23.	İkinci çalışma kâğıdı üzerinde bulunan, 100x75 mm lik ölçülerin dördüncü sırasına, sola bakan alttan kıvrımlı yaprak motiflerinin kanaviçelerini çizdiniz mi?		
24.	Kanaviçeler üzerinde, tırnakları tekniğine uygun yerleştirerek sola bakan alttan kıvrımlı yaprak motiflerini çizdiniz mi?		
25.	Sola bakan alttan kıvrımlı yaprak motiflerinin damar ve sap kısmını çizdiniz mi?		
26.	Sola bakan alttan kıvrımlı yaprak motiflerini temize çekerek en son halini verdiniz mi?		

DEĞERLENDİRME

Yapılan değerlendirme sonunda HAYIR cevaplarınızı bir daha gözden geçiriniz. Kendinizi yeterli görmüyorsanız modülü tekrar ediniz. Cevaplarınız doğru ise bir sonraki modüle geçmek için ilgili kişiler ile iletişim kurunuz.

KAYNAKÇA

- Ø BİROL, İnci A. * DERMAN, Çiçek., **Türk Tezyini Sanatlarında Motifler**, Kubbealtı Akademisi Kültür ve Sanat Vakfı, İstanbul, 1991
- Ø Kütahya Merkez Teknik Lise-Anadolu Meslek ve Meslek Lisesi, Seramik ve Cam Teknolojisi Alanı, Çinicilik Dalı arşivinden yararlanılmıştır.